

XXI. évfolyam

7. szám

LUNGO DROM

ROMALAP

2013. július

Ára: 300 Ft

*Színek
a cigány kultúrából*

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

Július az év hetedik hónapja a Gergely-naptárban, és 31 napos. A római naptárban kezdetben ez az ötödik hónap volt. Ennek megfelelően latinul eredetileg Quintilis („ötös”) volt a hónap neve, csak később Julius Caesarról nevezték át júliusra. A 18. századi nyelvújítók szerint a július: kalászos. Az Arvissurák szerint Áldás hava. A népi kalendárium Szent Jakab havának nevezi.

„A római naptárban a hónap eredetileg a fantáziátlan Quintilis, „Ötödik” nevet viselte, mivel az egykori márciusi évkezdéstől számítva az ötödik hónap volt. I.e. 44-ben Marcus Antonius hízelgő javaslatára nevezték el júliusnak Julius Caesarról, aki e hónap 12. napján született.

Júliusra esett akkor is, ott is a mezőgazdasági munkák dandárja, de azért ünnep is akadt egy-kettő. 5-én volt a Poplifugia, a „Nép menekülése” ünnep, melynek eredetével az egykorú szerzők sem voltak tisztában, ezért bizonyos történelmi eseményekkel próbálták kapcsolatba hozni. Hahn István viszont a „Királymenekülés”-ünnep (Regifugium, febr. 24.) ellenpárját ismeri föl benne. 7-én volt a Nonae Caprotinae, a rabszolgánők ünnepe. Ezen a napon az asszo-

ra), mind a fügét (ficus) termékenység-jelképnek tekintették a régiek, az orgiasztikus szerelem szimbólumai voltak. A római szerzők ezt az ünnepet is történelmi esemény emlékének tartják, összekapcsolva a Poplifugia keletkezésének vélt történelmi okaival. Valójában a Nonae Caprotinae is téli termékenységünnepek ellenpárja. Pl. a decemberi Saturnaliáé, mely szintén rabszolgáünnepek volt, a februári Lupercaliáé, amikor meztelen ifjak kecskebőr korbáccsal ütlegelték városszerte a nőket, hogy termékenyek legyenek. A Caprotina ünnep történelmi magyarázata arra enged következtetni, hogy a kecskeistennő papnői eredetileg Bacchus férfifaló szolgáloinak, a bacchánsnőknek a módjára viselkedtek.

nyok Juno Caprotina tiszteletére áldoztak egy vadfügefá, „kecskefügefá” (caprificus) alatt. A fügefá tejszerű nedvét mutatták be áldozatul Junónak mint kecske-, illetve fügefáistennőnek. Mind a kecskét (cap-

A hagyomány szerint ugyanis a „nép menekülésekor”, miután Róma szomszédjai összefogtak a Város ellen, a római rabszolgánők honleányi buzgalomból magukra öltötték úrnőik ruháit, és az ellenség táborába vonultak lelkes fogadtatásul, majd nagy mulatozást csaptak velük. Amikor sikerült leitatni őket, vezetőjük, Tutela („Oltalom”, vö. az Amalthea kecskeistennő bőréből készült oltalmazó égisszel) felmászott egy kecskefügefára, és jelt adott a közelben rejtőzködő római férfiaknak, akik az alvó ellenségen fényes győzelmet arattak. Tutela alighanem Juno mellékeve volt, és a fára mászó rab-

ROMA LAP
Megjelenik
havonta.

Megjelenik havonta az Országos Roma Önkormányzat támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon: 06-56/420-110 – Fax: 06-56/514-331 – Levelezési cím: 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – e-mail: oktatasialapitvany@gmail.com – Internetcím: www.ldromalap.hu
A lapot szerkeszti a szerkesztőbizottság. – Tervezőszerkesztő: Gudmon András

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Címlapon: Színek a cigány kultúrából

Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT.

Felelős vezetők: Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea ügyvezető igazgatók

ISSN 1216-982X

szolganő története egy ősi faistennő-ábrázolás félremagyarázása lehet.

Az ókori magaskultúrák anyaistennőinek egyik növényi alakja a tejet adó fügefélék valamelyike volt. Indiában az asvattha- és a banjanfát (*Ficus religiosa*, *F. indica*) ma is szentnek tartják, Egyiptomban Nut, Hathor vagy Ízisz szederfüge (*F. sycomorus*) képében szoptatta fáraó-gyermekeit, a kisázsiai Adónisz anyja Szmürna, a szmürnafügefű volt. Rómában a fügét „*Rumina fügefűje*” néven tisztelték. *Rumina* („Emlő”) Junónak mint a szoptató anyák és a dajkák védő istenasszonyának volt a neve, s az ő fája alatt szoptatta a mítosz szerint Romulust és Remust farkasdajkájuk. A *Ficus Ruminalis* kapcsolata az ikerkultusszal, világfaként való fel fogása (Róma fája = a világ fája), összefüggése a mitikus „szoptatás”-motívummal az Ikrekben átnyúló tejútja révén foglalható gondolati egységbe. Idetartozik, hogy amikor a Nap a Rák csillagképben jár; az éjszakában az állatövi csillagképek közül az átéllenben lévő Bak uralkodik, s hogy az ókorban július elején, miután a Nap elhagyja a napfordulót, ismét látható lett a Tejúton ragyogó, Amalthea kecske után elnevezett Capella csillag. A Caprotina ünnep a mondottakkal függ össze, kiegészítve azzal, hogy a füge virágzása júliusig tart, s ilyenkor termi első gyümölcsét.

Július 12-én Apollo tiszteletére rendeztek ünnepi játékokat, amely a nők számára a már említett két ünnep betetőzése volt. Mint Varro írja, e játékokon az asszonyok biborszegélyű tógát ölthettek, amely egyébként a magas rangú férfiak ünnepi ruhadarabja volt. Július 23-án a vizek urának, Neptunusnak áldoztak (Neptunalia), hogy megóvjá a termést a szikkasztó nyári forróságtól, most, hogy a Nap elhagyván a „nedves” Rák jegyét és a „száraz” Oroszlánba lépett.

Júliust ezért régen Oroszlán havának is nevezték. 23/24-n lép a Nap az Oroszlán jegyébe (a valóságban a Rák csillagképben jár ekkor). Közhasználatú magyar neve az Oroszlán hónap első dekádjának apostolszentje után Szent Jakab hava volt. A hónapot félmeztelen, nagy kalapú paraszt testesítette meg, amint épp sarlóját köszörüli, arat vele vagy kévét hord, netán a csűrben búzáját csépli. Elvontabb allegóriája sárga ruhás, repülő ifjú, fején kalászkoszorúval. Jobbjában az Oroszlán jele, baljában kosár fügével, dinnyével és más gyümölcsökkel. Az oroszlánbőrös, buzogányos napisten, Héraklész/Hercules szintén a július megtestesítője volt.”

(Jankovics Marcell: Jelkép-kalendárium – részlet)

Az aratás

Július az **aratás hónapja**. A betakarítást számos **hiedelem és szokás** kíséri, melyeket gyakran vallásos jellegű szertartásokkal is összekötöttek. Az aratás megkezdésekor **fohászkodtak, imádkoztak**, a munka előtt **megemelték a kalapjukat**, letérdeltek a föld szélén és keresztet vetettek. Egyes területeken **a szerszámokat a pappal megszenteltették**. A Fejér és Somogy megyei uradalmakban szokás volt, hogy azok a legények és lányok, akik először mentek aratni, keresztapát és keresztanyát választottak maguknak.

Minden aratáskor nagy jelentősége volt az első learatott búzaszálaknak, az első megkötött kévének. Ezeknek **betegségelűző szerepet** tulajdonítottak, az első szemekből enni adtak a baromfinak, hogy az egészséges és termékeny legyen.

Az aratókat elsőként meglátogató **gazdát** vagy családtagját a **learatott gabona szalmájával megkötözték**, s csak

akkor engedték szabadon, ha borral vagy pénzzel kiváltotta magát. A termelőségvetkezetekben és állami gazdaságokban, az elnököt/igazgatót kötözték meg.

A legtöbb hagyomány az aratás végéhez kapcsolódott. Volt, hogy a föld egy darabján meghagyták a gabonát, meg úgy hitték, hogy ez jelenti a következő esztendő jó termését.

Aratókoszorút készítettek az utolsó kévéből. Ezt általában a földesúrnak készítettek, de az utolsó kalászból kis csomót mindenki vitt haza, és az őszi vetőmag közé keverték. Az aratók egy kisebb kévét kötöttek, amit a házigazda áldomással váltott ki, majd a kévét másnap a tyúkoknak adta, hogy jól tojjanak. Kishartyánban az első kévét a pap számára vették le, a másodikat a gazdaasszony vitte haza. Ez került azután a karácsonyi asztal alá. Az utolsó kalászból készített aratókoszorú különféle formájú és nagyságú lehetett: csigaszerű, korona formájú, koszorú alakú. A koszorút a legszebb búzakarászból fonták, gyakran mezei virágokkal és szalagokkal is feldíszítették. A nagyobb gazdaságoknak **multság** kísérté az aratókoszorú átadását. Ének-zeneszó kíséretében vitték a mezőről a faluba az uraság házához a koszorút, s jókívánságok közepette adták át azt, amit reggelig tartó multság, vacsora, evés-ivás, tánc követett.

Július

népi mondóka

Esős Illés rossz,
mert áldást nem hoz.
Jakab napja vihart szül,
Magdolna sárban csücsül.
Anna asszony reggele
már hűvös, ne játssz vele.
Mihelyt a pók szétépi hálóját,
Jön a felhő, s rögtön tartós esőt ad.

Kálnoky László: Július

(részlet)

A perzselő és buja nyár
kemencéjében a kopár
fennsík kigyúl,
lentebb a málna-
bokrok nyújtják gyümölcsüket,
s a szunnyadó erdők felett
úszik a tölgyek barna álma.
Lombok között bujkál a fény,
zöld láng lobog a fák hegyén.
Szerszámládájukat kinyitják
a kis, hegyes füllű manók,
kezükhöz gyűjtő és kanóc,
hogy felrobbanthassák a sziklát.

SZÍNES ZENEI MŰFAJOK A SZIGET FESZTIVÁL ROMA SÁTRÁBAN

♣ Indiai cirkusz, francia gitárzene, szerb rézfúvósok és hagyományos magyar oláh cigányzene is várja az érdeklődőket a Yeni Raki Roma Sátorban augusztus 7-től augusztus 11-ig a Sziget Fesztiválon Budapesten. Az idei Yeni Raki Roma Sátor névadója Törökország

Foto: (forrás – sziget.hu)

egyik kedvelt itala. Először lépnek fel Magyarországon a Mascaramiri együttes dél-olaszországi Salernóból származó roma zenészei – közölték a szervezők az MTI-vel. Naponta szerepel a színpadon misztikus-mágikus műsorával a Kawa Musical Circus az indiai

Radzsasztánból, és minden nap fellépnek a Snétberger Zenei Tehetség Központ tanítványai. A külföldi fellépők között lesz a holland Amariszi balkáni hangzású együttes, a francia Lacto Drom, *Christophe Lartilleux* manouche-gitáros zenekara, a Franciaországban élő, spanyol cigány származású *Juan de Lerida*, a Tsigunz Fanfara Avantura névre keresztelt lengyel csapat, a bolgár Balkan Khans formáció, valamint a cseh Terne Chave cigány és nem cigány zenészeket egyaránt tömörítő együttes. Szerbiából a hagyományos gucai rézfúvós-fesztiválról érkezik a Slobodan Salijevic Orkestar és ott lesz az After Phurikane és az erdélyi Fanfara Transilvania fúvósbanda is. Fellép a beás cigány zenét autentikusan tolmácsoló Kanizsa Csillagai együttes, valamint a Harmonia Garden különleges stílusötvözetű zenekar. Koncertet ad a Roma Hungaricum Állami Művészegyüttes, a Vojasa zenekar pedig főként hagyományos magyar oláh-cigány zenével szórakoztatja a közönséget. A fesztivál zárónapján Balogh Kálmán cimbalmos és a Gipsy Cimbalom Band muzsikál, majd a Baltic Balkan koncertje zárja a Roma Sátor idei programját.

(MTI – 2013.06.29.)

TÖBB MINT 2 MILLIÁRD FORINT ESÉLYTEREMTŐ ÖSZTÖNDÍJAKRA

♣ A program az általános iskola 7–8. osztályától egészen a felsőoktatásig kíséri a fiatalokat. A diákokat ez idő alatt mentorok is segítik. A hátrányos helyzetű, köztük roma fiatalok esélyteremtését célzó Útravaló ösztöndíjprogramra a kormányzat a következő tanévben több mint 2 milliárd forintot biztosít – közölte az Emberi Erőforrások Minisztériuma felzárkózásért felelős államtitkára keddi budapesti sajtótájékoztatóján. **Kovács Zoltán** arról beszélt, az ösztöndíjrendszer a fiatalokat az általános iskola 7–8. osztályától egészen a felsőoktatásig kíséri, a diákokat ez idő alatt mentorok is segítik. Közölte azt is, szeptembertől az ösztöndíjak összege emelkedik, a fiatalok tanulmányi eredményétől függően akár 14–15 ezer forint is lehet havonta. Az államtitkár emlékeztetett rá, hogy a mostani Útravaló ösztöndíjprogram a 2005-ben indult, Macika néven ismertté vált ösztöndíjrendszer folytatása, illetve annak megújítása. A korábbi elnevezés a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány rövidítése; a 2011 januárjában megszüntetett szervezet fő feladatát, a romaösztöndíj-program működtetését a Wekerle Sándor Alapkezelő vette át. Kovács Zoltán azt mondta, az Útravaló program a felzárkózáspolitikai fontos elemévé vált, és eredményességét jelzi az is, hogy a legutóbbi OECD-jelentésben pozitívként említették meg. Arról beszélt, az ösztöndíjrendszer kitörési

lehetőséget kínál a tehetséges és hátrányos helyzetű fiataloknak, és a program szervesen kapcsolódik a többi felzárkózáspolitikai eszközhöz is, például a Gyerekesély-projektekhez. Közölte, a rendszer „minőségi alapon” működik, ez azt jelenti, hogy azok maradhatnak benne, akiknek a tanulmányi eredménye nem romlik, illetve akiké javul.

Az Útravaló ösztöndíjprogramnak több alprogramja van; ezek között egy a középiskolába jutást, egy másik az érettségi megszerzését, egy harmadik pedig a felsőoktatásba való bejutást segíti, a havi támogatás összege pedig – iskolától és tanulmányi eredménytől függően – 5 és 15 ezer forint között változik.

A felzárkózásért felelős államtitkár kitért rá, hogy az Országos Roma Önkormányzattal kötött megállapodás szellemében célul tűzték ki, az ösztöndíjak lehető legnagyobb része érjen el a hátrányos helyzetű fiatalokhoz. Elmondta, az önérvényesítő adatok szerint idén a rendszerbe belépők több mint 60 százaléka roma származású. Ezzel összefüggésben utalt rá, egy tavalyi ombudsmani állásfoglalás alapján lehetőség van arra, hogy a roma gyerekek önként nyilatkozzanak a származásukról.

(MTI – 2013.07.02.)

SIKERESK A MAGYAROK WASHINGTONBAN

♣ Ujjongással, vastapssal és ovációval ünnepelte a washingtoni Smithsonian Folklife Festival közönsége A ma-

gyar falu címmel bemutatott néptáncprodukciót. A hazánk díszvendégységével zajló eseményen Kárpát-medencei táncokat és viseleteket bemutató műsort a Szentendre, a Gödöllő és a Válaszút Táncgyűttes, valamint a Fitos Dezső Társulat tagjai adták elő a hét végén. Több alkalommal tekinthették meg az érdeklődők Hrivnák Tünde kalocsai, valamint Molnár-Madarász Melinda (Meyke) kalocsai, matyó, kalotaszegi és torockói motívumokat felhasználó kollekcióit is, és szintén nagy sikert arattak a fesztiválon a Fölszállott a páva című népzenei és néptáncos tehetségkutató döntősei. A folkfesztivál magyar programjában fellépett a Parno Graszt roma zenekar is, amely az MTI tudósítása szerint a hasonlóan nagy érdeklődéssel kísért műsorán táncra perdítette a Kennedy Center közönségét.

Fotó: (forrás – vidofest.hu)

(magyarhirlap.hu – 2013.07.03.)

VÁLYOGVETŐ PROGRAM KEZDŐDÖTT GILVÁNFÁN

♣ Vályogházakat építenek közfoglalkoztatottak a baranyai Gilvánfán, az év végére elkészülő nyolc épület mintegy 69 millió forintba kerül.

A Baranya Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja az MTI-hez eljuttatott tájékoztató anyagában azt írta: a szociális célú, 42 négyzetméteres családi házak húsz ember napi nyolcórás munkájával, helyben készített vályogtéglákból, a helyi lakosság számára épülnek. A közlemény utal arra, hogy a sellyei kistérséghez tartozó Gilvánfa 380 fős lakosságának 99 százaléka roma. A településen az önkormányzat az egyetlen foglalkoztató, az álláskereső száma 48, közülük 14 tartós munkanélküli, foglalkoztatást helyettesítő támogatást 16-an kapnak, a közfoglalkoztatásban 104-en vesznek részt. Hozzáadték, hogy a község belvíz- és földútprojektek indításával 2011-ben bekapcsolódott a Start mintaprogramokba, 2012-ben pedig a drávai vízkormányzási rendszer megvalósításával a dél-baranyai Ormánság felemelkedésének esélyt adó Ós-Dráva programba is. Az önkormányzat és a munkaügyi központ úgy véli, a Vályogvető projekt keretében a közfoglalkoztatottak hasznos munkát végeznek, a várhatóan december közepére elkészülő házak pedig további hasonló ingatlanok építését, felújítását generálhatják Gilvánfán és más településeken, továbbá növelhetik a vályogtéglá iránti igényt.

Czomba Sándor foglalkoztatáspolitikáért felelős államtitkár, aki látogatást tett a községben, az MTI érdeklődésére azt hangsúlyozta, hogy a közfoglalkoztatás célja értékteremtő munkát adni azoknak, akiknek a versenyszfé-

ra átmenetileg vagy tartósan nem képes állást nyújtani. Megjegyezte, hogy a közfoglalkoztatás résztvevőinek nagy része agrár-mintaprogramokban tevékenykedik. „Bízom abban, hogy Magyarországon három-öt év múlva nem arról kell beszélni, hogy a közfoglalkoztatásban hogyan kell 300 ezer embernek munkalehetőséget biztosítani, hanem arról, hogy a versenyszférában egyre többen dolgoznak, és a most létrejövő szociális szövetkezetek, gazdaságok képesek lesznek önfenntartóvá válni” – nyilatkozta az államtitkár. Czomba Sándor szólt arról is, hogy a közfoglalkoztatottak későbbi elhelyezkedési esélyeit a kormány a jövőben az eddiginél több és nagyobb létszámmal folyó képzés indításával tervezi növelni.

(MTI – 2013.07.13.)

Fotó: (orientpress.hu)

A hónap hírei • A hónap hírei

Tavares-jelentés

A magyarországi roma nemzetiség törvényes képviselőjének vezetése megdöbbenéssel fogadta azokat a vádakát, amelyekkel az Európai Parlament illeti Magyarországot a Tavares-jelentés elfogadásával. Az Országos Roma Önkormányzat különösen méltánytalannak tartja a jelentés rasszizmusra és cigányellenességre utaló részeit, amelyek azt a látszatot keltik, hogy Magyarországon Orbán Viktor miniszterelnök személyesen felel e jelenségekért. Az Országos Roma Önkormányzat visszautasította a vádakát.

2013. július 3-án az Európai Parlament plenáris ülésén a jelenlévő mintegy 701 képviselő közül 370 igen, 249 nem, valamint 82 tartózkodás mellett

Unió értékeivel és az uniós szerződés egyéb pontjaival. A dokumentumban foglaltak szerint, ha ezeket nem javítják ki a megfelelő módon és időben, akkor

az – a zöldpárti képviselő szerint – különféle következményeket von majd maga után. A jelentésben Tavares továbbá azt a megállapítást teszi, hogy Magyarországon a rendvédelmi hatóságok nem léptek fel a rasszista indítékú bűncselekményekkel szemben. Azonban nem

dokumentum megszavazásának gazdasági és politikai, de elsősorban ideológiai okai voltak nyilatkozata szerint. A miniszterelnök kifejtette azt is, hogy a baloldal e támadása a kormány által hozott rezsicsökkentési intézkedések, valamint a bankadó ellen is szólnak. Orbán Viktor a következőképpen nyilatkozott az Európai Parlament által elfogadott dokumentumról: „Nem tudjuk elfogadni, hogy azt az alapszerződést, mely alapján – népszavazással is megerősítve – beléptünk az Európai Unióba, most valaki egyoldalúan felül akarja írni”. Orbán Viktor a jelentés körül Brüsszelben kialakult vitát nem kívánta

Fotó: (MTI – EPA – Patrick Seeger)

elfogadta az alapvető jogok magyarországi helyzetéről szóló úgynevezett Tavares-jelentést. A dokumentum *Rui Tavares*hez, az Európai Parlament zöldpárti képviselőjének nevéhez fűződik, ő készítette el hazánkról a jelentést. A jelentés alapvető megállapítása az, hogy a változások, amelyek az utóbbi időben Magyarországon lezajlottak, rendszerszintűek, azok tartalma pedig Tavares szerint összehangolhatatlan az Európai

pontosít és nem is fejt ki, mikori és melyik bűncselekményre kíván utalni a jelentésben. A jelentés ajánlásban szólítja fel a kormányt arra, hogy fokozzák a romák integrációját célzó tevékenységet, illetve, hogy hozzanak megfelelő intézkedéseket a védelmük biztosításáért. A jelentés emellett azt is kihangsúlyozta a roma lakosság elleni rasszista fenyegetéseket határozottan el kell utasítani.

Orbán Viktor Magyarország miniszterelnöke a jelentés vitájában megállapította, a Tavares-jelentés komoly veszélyt jelent Európára és egyben az Európai Unióra is. Beszédében elmondta, a jelentés sérti az uniós alapszerződést, sőt a közösségi szerződések által nem ismert egyedi intézményt akar felállítani, mely gyámság és ellenőrzés alá vonná az unió egyik tagországát, Magyarországot. A miniszterelnök a Tavares-jelentés elfogadását baloldali akciónak tekinti, melynek alapja véleménye szerint az, hogy a magyar alaptörvény nem liberális alkotmány. A

Fotó: (European Union, 2013 – EP)

minősíteni, azonban hangsúlyozta érvei nem érték célt, zárt fülekre talált. Hozzátette, nem csupán Magyarország számára, hanem az európai jövő és az unió szempontjából is veszélyes a jelentés megszavazása. A jelentés korlátozza hazánk függetlenségét, a dokumentum révén egyfajta gyámság alá akarják helyezni Magyarországot. Ez a magyar emberek számára sértő, ráadásul az Európai Unió eszmeiségét is veszélybe sodorhatja.

Fotó: (MTI – EPA – Patrick Seeger)

Mintegy két nappal a jelentés megszavazását követően a magyar Országgyűlés határozatot fogadott el, amelyben a Tavares-jelentés Európai Parlamenti elfogadására adott választ. A határozat kimondja: az Európai Parlament szembemegy az európai értékekkel, veszélyes útra viszi ezzel Európát. A Magyarországot megillető egyenlő bánásmódról elnevezésű határozati javaslatot 269 igen szavazattal, illetve 6 nem ellenében fogadta el az Országgyűlés. A határozatban kijelentik: a magyarok nem akarnak többé olyan Európát, ahol korlátozzák a szabadságot, ahol a nagyobb visszaél a hatalmával, ahol megsértik a nemzetek önállóságát, és ahol csak a kisebbnek kell a nagyobbat tisztelnie. „Elvárjuk az Európai Uniótól, hogy tartsa tiszteletben mindazon jogainkat, amelyek a csatlakozás után is megilletnek minket, éppen úgy, mint minden tagországot” – olvasható a határozatban. A határozatban kifejtik, az Európai Parlament a Tavares-jelentés elfogadásával túllépte hatáskörét, önkényesen állapít meg követelményeket, és vezet be új eljárásokat, valamint olyan új intézményeket alkot meg, amelyek megsértik országunk uniós alapszerződésben garantált önállóságát. Kifejtik, az EP szembe-megy az Európai értékekkel, illetve további aggodalomra adhat okot az is, hogy a hatalmi visszaélés mögött üzleti érdekek is meghúzódnak. A határozatot annak érdekében fogadta el az Országgyűlés, hogy megvédjék Magyarország szuverenitását és a magyar emberek egyenjogúságát. Emellett felszólítja a kormányt, ne engedjen az unió nyomásának, ne hagyja csorbítani az ország alapszerződésben garantált jogait, és folytassa azt a politikát, amivel a magyar családok életét megkönnyíti.

A Tavares-jelentésről *Eva Maris Barki* Bécsben élő jogász is nyilatkozott. Véleménye szerint nemcsak az Európai Unió, hanem az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Alkotmányában lefektetett elvekkel is ellenkezik a jelentés, hiszen az magának az államnak a szuverenitását sérti meg. A jogász nő véleménye szerint az Európai Parlament azzal, hogy a Tavares-jelentést elfogadta, túllépi hatáskörét, megsérti saját szerződéseit, sőt az ENSZ Alapokmányában a népek önrendelkezéséről és az államok szuverén egyenlőségéről lefektetett elveket. Úgy fogalmazott, minden állam alkotmánya belül, kifogásokat pedig csupán abban az

esetben fogalmazhatnak meg igazoltan egy ország ellen, mint ahogy azt Magyarország ellen is tették, ha azok megsértik a demokrácia alapvető normáit. Eva Maria Barki szerint a jelentés célja az államok önállóságának és önrendelkezésének megszüntetése.

A Financial Timesban megjelent cikkében *Győri Enikő*, az európai ügyekért felelős államtitkár kifejti, az Európai Parlamentben elfogadott jelentés Magyarországnak gazdasági hátrányokat is okoz, hiszen nem túl pozitív helyként festi le országunkat. Győri Enikő cikkében kifejti, a Tavares-jelentésben megfogalmazott állításokban azzal vádolták Magyarországot, hogy az alkotmány és a jogrend alapjainak megváltoztatásával megsértik az unió alapvető értékeit. Azonban az államtitkár szerint a Tavares-jelentés nem csupán politikailag káros országunkra nézve, hanem negatív gazdasági hatási is lehetnek a későbbiekben. Győri Enikő szerint a magyar gazdaság kicsi és nyitott, azonban erősen függ az exporttól, aminek háromnegyede jelenleg Európai Unió tagállamokba irányul. Az Európai Parlament által elfogadott dokumentum nem fest jó képet országunkról, így a külföldiek is máshogy viszonyulhatnak majd hozzánk, mely akár visszaesést is produkálhat például turizmusban.

Július végén a *Jaroslav Kaczynski* által vezetett lengyel ellenzéki párt a jobboldali Jog és Igazságosság (PiS) párt a varsói szejmben egy határozattervezetet nyújtott be. Ebben az Orbán-kormányt biztosította támogatásáról az Európai Parlament által elfogadott Tavares-jelentéssel szemben. A lengyel ellenzéki párt „brutális támadásnak” tartja a Magyarország ellen elfogadott jelentést, sőt kijelentik az Európai Parlament túllépte ezzel saját hatáskörét is.

A határozattervezet a magyar kormány támogatása mellett tartalmazza azt a véleményt is, hogy a Magyarország ellen intézett jelentés, a lengyel párt véleménye szerint bármikor megtörténhet bármelyik másik uniós tagállammal szemben is. A PiS szerint az EP bírálatát az önálló magyar politika, a keresztény értékek és a család jogainak megerősítésén alapuló alkotmány váltotta ki. Ezek azonban a lengyel párt véleménye szerint nem bírálatra, hanem támogatásra érdemesek.

A jelentés igaztalan állításaira reagálva *Farkas Flórián*, az Országos Ro-

ma Önkormányzat elnöke, fideszes parlamenti képviselő a jelentés elkészítőjéhez Rui Tavareshez utazott Brüsszelbe. A képviselő úr látogatásának oka az volt, hogy tisztázza a jelentés elkészítőjével azokat a fals állításokat, amelyeket Tavares az Orbán-kormányról, valamint a magyarországi romákról állít. A találkozón Farkas Flórián egy német, illetve angol nyelvű tájékoztatót nyújtott át a jelentés elkészítőjének, melyben az Orbán-kormány romapolitikáját ismertetik. Az Országos Roma

Fotó: magyarhirnap.hu – Csudai Sándor)

Önkormányzat elnöke tárgyilagosságnak, illetve eredményesnek nevezte találkozóját a zöldpárti képviselővel.

A találkozót követően Tavares elismerte, az Orbán-kormány jó irányba halad, emellett kijelentette azt is, hogy Magyarország kormánya nem rasszista. Farkas Flórián véleménye szerint a jelentés azért készülhetett el ilyen formában, mert a portugál zöldpárti képviselő eddig nem volt hiteles információk birtokában. Tavares azt is elismerte, hogy a jelentés elkészítése során egyeztetnie kellett volna az Országos Roma Önkormányzattal, megígérte, hogy a jövőben, ha egy hasonló jelentést készítené, mindenképpen egyeztet velük álláspontjukról.

Farkas Flórián szerint fontos lenne az, hogy a Tavares-jelentés ne egy olyan kormányt bélyegezzon meg a rasszista jelzővel, amelyik a legtöbbet teszi országában a romák megsegítéséért, és amelyik a legtöbbet tett és tesz le az asztalra az európai cigánypolitikában.

Jelenleg a magyar országgyűlésben a Fidesz és a Lungo Drom közti megállapodásnak köszönhetően három roma képviselő ül, az Európai Parlamentnek pedig Járóka Livia fideszes képviselő az egyetlen roma származású tagja.

Az Országos Roma Önkormányzat Martin Schulzhoz, az Európai Parlament elnökéhez címzett nyílt levele az Európai Parlament Tavares-jelentése kapcsán

Az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) nyílt levelet intézett az Európai Parlament Tavares-jelentése kapcsán *Martin Schulz*hoz, az Európai Parlament elnökéhez, melyet *Farkas Flórián* elnök a parlamentben is ismertetett a július 4-i ülésnapon.

Tisztelt Elnök Úr!

A magyarországi roma nemzetiség törvényes képviseletének vezetése megdöbbenéssel fogadta azokat a vádakokat, amelyekkel az Európai Parlament illeti Magyarországot a Tavares-jelentés elfogadásával. Az Országos Roma Önkormányzat különösen méltánytalannak tartja a jelentés rasszizmusra és cigányellenességre utaló részeit, amelyek azt a látszatot keltik, hogy Magyarországon Orbán Viktor miniszterelnök személyesen felel a jelenségekért. A magyarországi cigányság nevében az ORÖ ezennel visszautasítja a hamis vádakokat, és egyben jelzi, hogy a jelentés készítői semmilyen módon nem kérdezték meg az ORÖ véleményét a magyarországi rasszizmus és a romaellenesség témájában álláspontjuk kialakítása előtt.

Csak nyílt politikai ellenszenvnek alapján igaztalanul sztereotip állításokat fogalmaztak meg, minden tárgyszerűséget nélkülözve.

Visszautasítjuk a Tavares-jelentés cigányellenességre vonatkozó megállapításait, mert Orbán Viktor kormánya volt az első Európában, aki adminisztratív szinten önálló kormányzati szakpolitikává tette a roma integráció kérdését.

Visszautasítjuk a Tavares-jelentés rasszizmusra vonatkozó megállapításait, mert az Orbán Viktor vezette pártszövetség adja az Európai Parlament egyetlen roma származású képviselőjét, amely pártlistára több millió magyar állampolgár adta le szavazatát.

Visszautasítjuk a Tavares-jelentés cigányellenességre vonatkozó megállapításait, mert Orbán Viktor kormánya kezdeményezte az európai roma stratégia elfogadását, és elsőként adott nemzetiségi roma stratégiát az EU elnökségének Magyarország által betöltött időszakában.

Visszautasítjuk a Tavares-jelentés rasszizmusra vonatkozó megállapításait, mert Orbán Viktor miniszterelnök zero toleranciát hirdetett mindenféle hátrányos megkülönböztetéssel szemben, és ő a világtörténelem első és egyetlen miniszterelnöke, aki keretmegállapodást kötött a magyarországi roma vezetéssel a társadalmi felemelkedés és integráció programjáról, amelynek végrehajtását miniszteriális szintű bizottság élén maga a miniszterelnök felügyeli.

Végül visszautasítjuk a Tavares-jelentés cigányellenességre vonatkozó megállapításait azért is, mert az Orbán Viktor vezette kormány három év alatt több fiatalot juttatott tanulási és munkalehetőséghez, mint az azt megelőző kormányok együttvéve húsz év alatt.

Az ORÖ vezetése mindezek alapján elhatárolódik az EP döntésétől, és nem engedi, hogy a Tavares-jelentés agresszív megállapításai megrontsák azt a kiváló viszonyt a magyar kormány és a magyarországi cigányság között, ami az elmúlt három esztendőben bontakozott ki, és példaértékű Európában is.

HÁTTÉR

Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság létrehozása

2010. május 29-én a Magyar Országgyűlés elfogadta a **FIDESZ-KDNP kormányprogramját**. A „Nemzeti Együttműködés Rendszerén” belül a **társadalmi felzárkózás elősegítésére külön államtitkárságot hoztak létre** a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumon belül. 2012. május 14-én a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság az Emberi Erőforrások Minisztériumához került, melynek **irányítását – annak fontossága miatt – a miniszter saját hatáskörébe vonta.**

Unió Roma Keretstratégia elkészítése

A magyar kormány **kimagasló szerepe volt** az Unió Roma Stratégia kidolgozásában. A **magyar uniós elnökség alatt**, 2011. elején **indult el** a roma keretstratégia szakértői szintű előkészítése, melynek eredményeképpen 2011. május 19-én elfogadásra kerültek a nemzeti roma integrációs stratégiák uniós keretrendszeréről szóló tanácsi következtetések. 2011. június 24-én az Európai Tanács megerősítette ezt a keretrendszert, a tagállamoknak pedig 2011. december végéig kellett benyújtaniuk a romák integrációját célzó nemzeti stratégiájukat.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia-mélyszegegyesség, gyermekszegénység, romák

Magyarország a tagállamok közül 2011. december elején **elsőként nyújtotta be az Európai Uniónak a Felzárkózási Stratégiáját.**

Magyarország Kormánya 2011. november 30-án megtárgyalta és elfogadta a Stratégiához kapcsolódó, 2012–2014. évekre vonatkozó **kormányzati intézkedési tervet**, amely a gyermekek jól-léte, az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy, a lakhatás, valamint az érintettek bevonása, szemléletformálás és diszkrimináció elleni küzdelem területein határozza meg a konkrét feladatokat, felelősöket és határidőket, melyeket a 1430/2011. (XII.13.) számú **Kormányhatározatban rögzítettek.**

Keretmegállapodás Magyarország Kormánya és az Országos Roma Önkormányzat Között

Európában **egyedülálló módon a Kormány és az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ)**, mint a magyarországi cigányság törvényesen megválasztott legitim képviselője **megállapodásban rögzítették a romák társadalmi felzárkózása érdekében megvalósítandó kormányzati vállalásokat.** A **2011. május 20-án** Orbán Viktor miniszterelnök és Farkas Flórán az ORÖ elnöke által aláírt **Keretmegállapodás** konkrét vállalásokat tartalmaz a romákat érintő legfontosabb kérdésekben, többek között a foglalkoztatás, az oktatás, az egészségügy, az életkörülmények fejlesztését célzó programok területén.

A **Kormány** a 1338/2011. (X.14.) számú határozatával **részletesen kidolgozott intézkedési tervet** fogadott el a

Keretmegállapodásban foglalt számszerűsíthető **célkitűzések elérése érdekében.**

Cigányügyi Egyeztető Tanács létrehozása

A **Kormány** a 1048/2013 (II.12.) határozatával létrehozta a **Cigányügyi Egyeztető Tanácsot (CET)**, mellyel a **legmagasabb szintre emelte** a társadalmi felzárkózási és **cigányügyi politika** végrehajtásának összehangolását, figyelemmel kísérését és a végrehajtás számon kérését. A CET **elnöke maga a miniszterelnök**, társelnöke az Országos Roma Önkormányzat elnöke, **tagjai** pedig a társadalmi felzárkózási programban érintett **miniszterek**, akik részvétele a CET-ben nem helyettesíthető. A Tanács első ülését 2013. május 7-én tartották meg.

Roma Szakkollégiumok megalakítása

A szakkollégiumok működésének **elsődleges célja a felsőfokú képzésben részt vevő roma fiatalok** diplomához való jutásának elősegítése, valamint a hátrányos helyzetű, elsősorban roma származású hallgatók **tanulmányi sikerességének előmozdítása**, kutatási tevékenységekbe történő bevonása, társadalmi szerepvállalásának megerősítése.

2012-ben európai uniós forrásból országos szinten, különböző egyetemeken és főiskolákon 6 Roma Szakkollégium alakult meg.

Út a szakmához Ösztöndíjprogram

2013 szeptemberében indul az „Út a szakmához” ösztöndíjprogram, melynek keretében 7500 tanulót és 1500 mentor tanárt vonunk be a szakiskolai és középiskolai továbbtanulást segítő programba. A **program kiemelt célja a fiatalok piacképes szakmaszerzése**, ehhez kapcsolódóan munkavállalásuk, későbbi **foglalkoztatásuk elősegítése.** A tanulók és mentoraik, akik jellemzően az intézmények pedagógusai közül kerülnek ki, havi rendszerességgel részesülnek támogatásban.

Szociális foglalkoztatási szövetkezeti program

A 2013-ban induló szövetkezeti program a hátrányos helyzetű munkavállalók, elsősorban romák foglalkoztatását koordináló, eredmény-érdekeltségi rendszerben működő gazdálkodó szervezetek – **foglalkoztatási szövetkezetek – létrehozását** célozza. Az új szövetkezeti formán keresztül a foglalkoztatás kormányzati eszközökkel hatékonyabban és takarékosabb ösztönözhető, mert a rendszer működését a költségvetési támogatások helyett a **munkát terhelő elvonások mérséklése** hozza mozgásba. A **foglalkoztatási szövetkezetek támogatásával a Kormány teljesíti az Európai Bizottság „Nemzeti romastratégiák uniós keretrendszere” dokumentum ajánlását**, miszerint a hatékony feladat végrehajtás során a tagállamok támaszkodjanak a romaintegráció terén tapasztalattal rendelkező, a helyszíni szereplőket ismerő nem kormányzati szervezetekre.

Cigány orvoscépzési program

A Cigány Orvoscépzési program több mint két évvel ezelőtt, 2011 februárjában indult el. Az ide jelentkező fiatalok lehetőséget kaptak és kapnak majd arra a jövőben is, hogy egy olyan előkészítő tanfolyamon vehessenek részt, mely pótolja azt a hiányt, amely hátrányos helyzetükből fakad. Ezen képzés révén a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Karán, vagy a főiskola bármely más szakán sikeresen bizonyíthatnak majd a későbbiekben. A képzést azzal a céllal indították útjára, hogy a tehetséges roma fiatalokat

diákoknak összeállított szakmai anyagok igencsak sokrétűek, felölelik a szükséges élettani és anatómiai ismereteket, emellett a kémiai és az angol nyelvi alapokat is biztosítják. A fiatalok számára összeállított képzésben a szakmai anyagok mellett a tanulásra és a vizsgára való felkészítést segítő elemek is helyt kaptak. Az oktatásban a fiataloknak lehetőségük nyílt gyakorlati szituációkban is kipróbálni magukat, ezáltal a fiatalok tapasztalatot szerezhetnek az orvosi pályával kapcsolatban.

A program kulturális része során a fiatalok a tudományok széles skálájáról hallgathattak előadásokat és emellett többféle kulturális programon vehettek részt, színházba, moziba és múzeumokba látogattak el a képzés keretében.

Az előadásokat az ország legkiválóbb szakembereitől hallgathatták a diákok, a művészetektől a fenntartható fejlődésig, a történelem az etikáig számos témát feldolgoztak ezek. Előadást tartott többek között *Pálkás József* a tudományokról, illetve a Magyar Tudományos Akadémiáról; *Náray-Szabó Gábor* a fenntartható fejlődésről; *Burai Katalin* pedig a kisebbségi lét kérdéseiről. Különböző fontos szakmai témájú előadásokat is szerveztek a fiataloknak: *Falus András* a sejtbiológiáról, *Somogyi Péter* pedig az agyműködésről nyújtott hasznos információkat a képzésen résztvevőknek.

felkészítsék egy-két éves, intenzív oktató-nevelő képzés keretében a rájuk váró felvételi vizsga sikeres teljesítésére.

A képzés révén egy olyan roma származású értelmiségi réteg felnevelése válik lehetővé, amelynek tagjai saját környezetükben köztisztviselőként álló személyekké válhatnak. A fiatalok később fontos szerepet tölthetnek be a cigány kisebbség integrációjában és felemelkedésében is.

A program céljai között szerepel emellett, hogy az évtizedek óta megüresedett családorvosi állásokat a képzett roma orvosok töltsék be. Ez azt is lehetővé teszi, hogy a cigány közösségek évek óta negatív egészségügyi mutatói javuljanak, valamint azt, hogy megfelelő orvosi ellátásban részesüljenek a roma emberek.

A program első képzése 2011. február közepén indult el, a 20 jelentkező diák közül felvételi elbírálást követően 10 hallgató kezdte meg a tanulmányait. A diákok felkészítése tizenöt héten keresztül zajlott szombati és vasárnapi napokon. Az előadásokon a diákok intenzív szakmai felkészítéssel vehettek részt, emellett szinte minden alkalommal kulturális programokat és előadásokat is szerveztek számukra. A

diákoknak a 265 órás program végzetével mind írásban, mind pedig szóban vizsgáznuk kellett. A sikeres vizsgát követően a fiatalok bizonyítványt, valamint továbbtanulási javaslatot kaptak. Az első évben a vizsgabizottság hat tanulót javasolt a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Karára.

(Fotó: cigany-orvoskepzes.eu)

lános Orvostudományi Karán való továbbtanulásra, két fiatal pedig a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Karán történő továbbtanulásra. A bizottság egy hallgatót (tizenegyedik évfolyamos diák) javasolt egy újabb Előkészítő programon való részvételre.

A 2011–2012-es tanévben a program révén hat roma orvostanhallgató, és két egészségügyi főiskolás kezdte meg tanulmányait miniszteri ösztöndíjjal a Semmelweis Egyetemen.

A hallgatók további munkájuk támogatásához tutort kaptak, nagyhírű professzorok és oktatók vállalták azt a feladatot, hogy segítik a fiatalokat, rendszeresen találkoznak velük, és nyomon követik a tanulmányaikat is.

A programnak önéletrajzot is készítettek, ezen kívül intranetes rendszerű hallgatói ellenőrzőrendszert is működtetnek, melyen a fiatalok személyi lapjai megtalálhatóak. Az oktatók itt rendszeresen be tudnak számolni a programvezetőnek a hallgatók egyéni haladásáról, valamint az évközi, féléves és év végi beszámolóik, valamint vizsgáik eredményeiről.

A 2012-ben indult második Előkészítő Programba 25 fiatal jelentkezett, majd a felvételi elbeszélgetéseket követően 21 hallgató kezdte meg a képzésben a tanulmányait. A második előkészítő szintén 15 héten keresztül tartott, ismételt szombati, illetve vasárnapi napokon tartották a kontaktórákat. A hallgatóknak a 16. héten kellett vizsgákon számot adni tudásukról.

A második előkészítő program kidolgozásakor, kikérték és meghallgatták az első Előkészítő Programon végzetek véleményét és javaslatait. A fejlesztés érdekében kíváncsiak voltak arra, hogy milyen hiányosságai vannak a képzésnek, meghallgatták a fiatalok építő jellegű kritikáit. Ezek alapján került átdolgozásra a program egy része, hiszen a korábbi hallgatók azt javasolták, hogy a kulturális programok helyett más jellegű információk lehetnek hasznosak a későbbi orvostanhallgatóknak. Javaslatukban szerepelt a kulturális programok helyetti fizika, valamint a részletesebb anatómiai felkészítés. Ezeket a véleményeket megfogadva a második kurzus hallgatói már részt vehettek ilyen előadásokon is.

A vizsgabizottság a vizsgaeredmények alapján a Vizsgabizottság hét tanulót javasolt a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Karán, egy hallgatót az Egészségtudományi Karon, egy hallgatót pedig a Wesley János Lelkészképző Főiskola szociális munkás szakon való továbbtanulásra.

A 2012/2013-as tanévben a kurzust elvégzettek közül a hallgatók megkezdtek tanulmányaikat. Hat hallgató az Általános

Orvostudományi Karon, egy hallgató az Egészségtudományi Karon, egy hallgató a Wesley János Lelkészképző Főiskola szociális munkás szakán, egy hallgató pedig Szege- den a tudományegyetem Orvostudományi karán.

A programról az eddigi tapasztalatok alapján elmondható, hogy az egyetemekre bekerült hallgatók az elvárt követelményeknek megfelelően teljesítenek, a vizsgákon, ha eleinte nem is kiemelkedően, de eredményesen szerepelnek. A program segítségével a jövőben több tehetséges roma fiatal kerül majd ki egészségügyi diplomával a munkaerőpiacra, és segítheti elő az előítéletek felszámolását.

A cigány orvosképzési program kidolgozója és elindítója Prof. Dr. Rosivall László munkásságát számtalan kitüntetéssel ismerték már el a képzés kezdete óta. 2012. december 18-án a nemzetiségek napján Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere Dr. Rosivall Lászlónak is átadta a Nemzetiségekért Díjat. A díjat minden évben olyan emberek, szervezetek vagy nemzetiségi önkormányzatok kaphatják meg, akik a magyarországi nemzetiségek érdekében a többek között a közélet, az oktatás, a kultúra, az egyházi, vagy a tudományos területen kiemelkedő, példaértékű munkát végeztek. A díjjal együtt egy emléklapet, valamint pénzjutalmat adtak át a cigány orvosképzési program kidolgozójának.

A program tovább folytatódik, a következő képzésre a jelentkezési lapokat 2013 őszétől lehet majd benyújtani. Az ingyenes szakmai képzésre felvételt nyert hallgatók Budapesten, bentlakásos kollégiumban kezdenek meg tanulmányaikat.

A jelentkezés feltétele az orvosi, egészségügyi pályára való elhivatottság, a 17–25 életév közötti életkor, a cigány származás és az annak megfelelően vállalt identitás, valamint a felvételi beszélgetésen való részvétel. A programba a www.cigany-orvoskepzes.eu oldalon megtalálható jelentkezési űrlap kitöltésével jelentkezhetnek a fiatalok. Emellett kötelező feltölteniük önéletrajzukat, illetve motivációs levelüket a honlapra. A fiataloknak szintén szükséges feltölteni a tanulmányi eredményeiket igazoló dokumentumaikat (érettségi bizonyítvány, vagy 11. év végi bizonyítvány). A jelentkezők egy középiskolától kapott jellemzést, javaslatot is csatolhatnak a beküldendő dokumentumokhoz.

A jelentkezésről és a képzésről további információ az alábbi elérhetőségeken kérhető:

- Dr. Bata Orsolya oktatásügyi kérdésekben várja a hallgatók és a leendő hallgatók kérdéseit (b_sara7@yahoo.com)
- Kránicz Erik (kranicz.erik@cigany-orvoskepzes.eu, +36-20-825-9587)

A Kormány és az Országos Roma Önkormányzat között 2011. május 20-án létrejött keretmegállapodás egyik fő célkitűzése, hogy a felek támogatják 150 000 roma szervezett, lakossági szűrővizsgálatokon való részvételét, valamint az egészséges életvitelhez szükséges folyamatos tanácsadásban részesítését. Emellett a kormány támogatja 2000 roma családsegítő szociális munkás, közösségfejlesztő, foglalkozásszervező és egészségügyi közvetítő képzését, munkagyakorlat szerzését.

MŰVÉSZETEK VÖLGYE 2013. KULTURÁLIS ÉS ÖSSZMŰVÉSZETI FESZTIVÁL

Időpont:

2013. július 26. (péntek) – 2013. augusztus 4. (vasárnap)

A kulturális és összművészeti fesztivál idén huszonkettedik alkalommal kerül megrendezésre. A tavalyihoz hasonlóan leginkább a családi programok kerülnek előtérbe, a falusi portákon, udvarokon létrejövő intim, családias légkörű, különleges eseményekre koncentrálnak.

JANCSI BÁCSI UDVARA *Színek a cigány kultúrából*

AUGUSZTUS 1.

10.00 Megnyitó 11.00 Cigány karaván festés
(önkéntesek segítségével)
14.00 Táncház Bogdán Balázs és Szécsi Judit
vezetésével
16.30 Flare Beás-koncert.
17.40 Fets Ramóna cigány dalokat énekel.

14.00

Táncház Bogdán Balázs és Szécsi Judit
vezetésével

16.30

Fets Ramóna cigány dalokat énekel

17.00

Lásho Lecsó koncert.

18.00

Romano Glaszokonzert

18.00

Romano Glaszokonzert.

Augusztus 3.

10.00

Udvarnyitás

11.00

Cigány kenyér (punya) készítés

16.00

Táncház Bogdán Balázs és Szécsi Judit
vezetésével

18.00

Fets Ramóna (ének),

Szórádi Ferenc (gitár)

18.20

Örömtáncok és örömszene

20.00

Programzárás

AUGUSZTUS 2.

10.00–12.00
Ritmushangszer-készítés
és rózsakészítés
(önkéntesek
segítségével)

VAJDAHUNYADVÁRI NYÁRI ZENEI FESZTIVÁL 2013. *100 Tagú Cigányzenekar*

Augusztus 8. (hétfő) 20.30
(esőnap: augusztus 9., 20.30)

Helyszín: Vajdahunyadvári vára

Művészeti vezető: Buffo-Rigó Sándor

Műsor:

Rossini: Tell Vilmos nyitány

Brahms: V. magyar tánc

Radics: Titánia keringő

Monti: Csárdás

Sarasate: Cigányosan
 Marquiene: Spanyol cigánytánc
 Ismeretlen szerző: Cimbalomszóló
 Ferraris: Két gitár
 Gypsy Show:
 Nemzetek cigánydalaiból válogatás, zenekari átiratban
 Bizet: Carmen
 J. Strauss: Villámlás és mennydörgés
 J. Strauss: Kék Duna keringő
 Brahms: I. magyar tánc
 J. Strauss: Denevér
 J. Strauss: Radetzky induló

De Cobre: Két tűz között roma–magyar flamenco fúzió

2013. augusztus 4. (vasárnap) 20.00

Helyszín: Budapest, Városmajori Szabadtéri Színpad

A De Cobre együttes nemzetközi projekt, megálmodója a társulat énekese, táncosa, koreográfusa és egyben vezetője, egy Madridban élő magyar művész, *Keck Mária*. Ő a szerzője is az együttes dalainak, amelyek a flamenco formavilágába helyezkedve a magyar folklór és a kelet-európai roma kultúra ízeivel lehelnek életet a De Cobre előadásaiiba. Ezekben az előadásokban tradicionális szálak fonódnak össze személyes hűrokkal, egyedi megfogalmazásban lüktet a zene, az ének és a tánc, kontrasztokban és hatásokban gazdag szimbiózist alkotva.

Előadók:

Ének, tánc – *Keck Mária (HU)*

Ének, flamenco gitár – *Bettina Flater (NOR)*

Hegedű – *Victor Guadiana (ES)*

Cajón és ütőhangszerek – *Miguel Reyes (MEX)*

Vendég: Szalóki Ági

A De Cobre tagjai valamilyen a neves Amor de Dios és Casa Patas táncakadémiákon tanultak és innen is ismerik egymást. Ezek a zenészek számos flamenco művész előadását kísérték már világszerte.

A De Cobre együttesel – 2010 májusától, annak megalakulásától kezdve – Madrid különböző színpadjain mutatkoztak már be, így az Artebar, a La Boca del Lobo, az Espacio Ronda, az Entredós, a Las Tablas és a Sala BarCo színpadán, ezenkívül az asztúriai Gijónban a Centro Municipal Integrado El Coto-ban, Valenciában a Valenciái Etnográfiai Múzeumban és a szerbiai Újvidéken, a Novosadsko Muzicko Leto fesztiválon is.

Fotó: (jegy.hu)

ExperiDance: Nagyidai cigányok

Előadóhely: RaM Colosseum
 1133 Budapest, Kárpát utca 23–25.

Az ExperiDance Táncársulat és a Nemzeti Táncszínház legújabb közös bemutatója Arany János azonos című vígposzából készült két részes táncjáték, tele költészettel, humorral, s olyan bravúros koreográfiával mely az együttes stílusát jól ismerő, s azt szerető nézőket is meg fogja lepni.

Román Sándor az Ezeregyév és a többi sikeres produkciót folytatva, de azokon immár tovább is lépve, most már nem csak a magyar néptánc, s a népzene motívumait használja fel ebben a tánc-showban hanem, a történetből következően, a cigányfolklór sok-sok, eddig ismeretlen elemét is. Arany János költeménye, (melyet 1852-ben írt a szabad-

ságharc paródiájaként) megtörtént eseményen alapul: A XVII. század végén Puch generális labanc serege ostromolta Nagyida várát. A várat védő magyarok, élükön Perédi várkapitánnyal, mikor látták, hogy fogytán az erő, az élelem, a lőszer, egy éjjel kiszöktek az ostromlott várból, hátrahagyva Csóri vajdát, és cigányait, hogy ezután védjék ők a várat. Hogy mekkora öröm fogta el erre a Nagyidai hős cigányokat, hogy mekkora ünnep, mekkora részegség, mily szép

álom lepte meg őket, és főleg mekkora dicsőség. Mindezt meséli el két felvonásban az este, sok-sok humorral, bravúros táncokkal, reméljük mindannyiunk örömére.

Aktuális előadások:

2013. augusztus 24. szombat, 20.00

2013. augusztus 26. hétfő, 20.00

Roma Hungaricum: Örökzöldek és klasszikusok másképpen koncert

2013. augusztus 11. (vasárnap) 20.00

Városmajori Szabadtéri Színpad

A magyar kultúra világszerte ismert és elismert értékei között tartják számon a cigányzenét, amely nem azonos a cigányfolklórral: ez egy egyedülálló, előadói stílus, hangsze-

relés és hangzás. A magyar cigányzene ma olyan nemzeti és európai kulturális érték, amelyre méltán büszke Magyarország, s amelynek megőrzése és megújítása kiemelt feladat. A cigányzene hangzásvilága és stílusa a városi „professzionális” zenészek évszázadok alatt kiforrt és generációról generációra fejlődő tudáskincse. Nem csupán a zenész cigányságé, hanem az egész magyarságé – a világ kultúrájéé.

A Roma Hungaricum Állami Művészegyüttes e műfaj magas színvonalú képviselőjét tűzte ki célul. 2012-ben alakult a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium támogatásával és a Forum Hungaricum Nonprofit Kft. működtetésével. A zenekar 19 tagját próbajáték során 55 jelentkezőből választotta ki a szakmai zsűri. A muzsikások átlag életkora 28 év. Valamennyien képzett zenészek, akik a Talentum Zeneművészeti Iskolában valamint a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában szerezték zenei alapismereteiket.

A népzene, cigányzene és operettrészleteken kívül neves zeneszerzők – Liszt Ferenc, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Hubay Jenő vagy Farkas Gyula – darabjait játsszák.

ZEMPLÉNI FESZTIVÁL *Rajkó Zenekar koncert* Közreműködik: *Radics Gigi*

2013. augusztus 13. kedd, 20.00

Helyszín: Tokaj, Paulay Ede Színház

A cigányzene hagyományait több mint 60 éve őrző, munkájáért több kitüntetésben részesült, világhírű Rajkó Zenekar és a zenei életbe csak nemrégiben berobbant fiatal énekesnő koncertje különleges ester ígér.

Radics Gigi tehetségére már a külföld is felfigyelt, 2012-ben Los Angelesben készült el új dalainak angol nyelvű felvétele, és a „Daydream” című első kislemezének videó klipjét is az angyalok városában forgatta. Sikeres lemezbemutató koncertjét követően, néhány hónap leforgása alatt több magyar szimfonikus zenekarral is adott koncertet.

SZIGET FESZTIVÁL 2013

Yeni Raki Roma Sátor

Sziget Fesztiválköztestársaság – Yeni Raki Roma Sátor Európa legizgalmasabb fesztiváljának sokszínű program-kavalkádjában az egyik legpörgősebb helyszín már évek óta a nemzetközi roma zenei kultúrát felvonultató sátor. A Yeni Raki Roma Sátor idén csábítóbb lesz, mint valaha: indiai cirkus, holland pop-reggae-folk, francia gitárzene, olasz punk-dub-tarantella, illetve klasszikus slágerek autentikus csárdással, bossa novával, francia manouche swinggel, tangóval és dzsesszel ötvözve. A kínálat pazar – érdemes minden nap belehallgatni.

AUGUSZTUS 07–11.

Kawa Musical Circus (IND) – Világzene

(Fotó: worldmusiccentral.org)

A Radzsasztánból érkező Kawa Zenei Cirkus misztikus-mágikus műsorával a legősibb indiai utcai mutatványosok

örökségét folytatja. Előadásuk élő zenével kísért lélegzetelállító cirkuszi mutatványokból, táncból, színházi produkciókból és bábszínházból áll. Az esti koncertek előtt, mintegy étvágygerjesztőként, miközben a cigányzene útjait is bejárjuk, a mogorva cirkuszigazgató és a vidám zenészek évelődése nyomán egy színes mesevilágba kerülünk.

minden-
nap
18.00

AUGUSZTUS 7. SZERDA

19.00 Snétberger Camp – Jazz

Fellépnek: Palásti Máté, Bogdán Norbert, Nagy Gergely

20.15 Amariszi (NL) – Világzene

A sajátos balkáni hangzású fiatal holland zenekar először játszik a Roma Sátorban. Saját szerzeményeik ötletesen ötvözik a pop-, a reggae és a folkzenei elemeket. A nyolctagú banda a legkülönbefőbb hangszereket vonultatja fel és profi színpadi produkciójuk a szíveket és a lábakat egyaránt megdobogtatja.

22.00 Latcho Drom (F) – Világzene

Christophe Lartilleux francia manouche gitáros zenekarának nevét Tony Gatlif filmje ihlette. A Lartilleux családban a zene főszerepet játszik, Christophe a Roma Sátorba a lányával együtt érkezik, aki a zenekar basszus gitárosa is egyben. Példaképnek Django Reihardt és arra törekszik, hogy minél közelebb kerüljön az összetéveszthetetlen Django-hangzáshoz. Az idei Szigeten a Világzenei Nagyszínpad programjában is szerepelnek, a paszabi Parno Graszt-tal is színpadra lépnek csütörtökön kora este.

23.45

Mascarimiri (I) – Alternatív

Tradinnovazione, vagyis újragondolt hagyomány lehetne a mottója a dél-olaszországi Salernóból származó Giagnotti testvérek zenéjének. A roma származású zenészek először járnak Magyarországon, hogy megismertessék velünk Gitanistannak keresztelt projektjüket, ezt a punk-dub-tarantella-salentói, személyes kutatások nyomán, a régi és az új, a múlt és a jelen hatásai között újragondolt izgalmas egyveleget.

01.30

DJ No Sikiriki (CH) – Elektronikus

A Svájcban élő horvát származású dj visszatérő vendége a Roma Sátornak. Programjában a hagyományos cigány zene találkozik a balkáni hangzással, az elektro az off-beat-tel. No Sikiriki igazi mestere a mixelésnek.

AUGUSZTUS 8. CSÜTÖRTÖK

19.00

Snétberger Camp – Jazz

Fellépnek: Rózsa Béla, Rézműves István, Varga Tivadar, Kállai Géza, Máté Simon

20.15

After Phurikane (SK) – Világzene

Az After Phurikane 2007-ben indult, egy román roma zenei kísérletezés eredményeképpen. A zenekar létrejöttét komoly etnológiai tanulmány előzte meg, így jött létre az a stílus, amely a régi melódiákat és zenei formákat új köntösbe öltözteti. A projekt vezetője Jozef Lupták, akinek cselőjátékát egy harmonika, afrikai dobok és tradicionális ének is kíséri. Ez a különleges produkció 2010-ben és 2011-ben is elnyerte a „Szlovákiai Zenei Kulturális Projekt” díjat.

22.00

Kanizsa Csillagai – Világzene

Az 1993-ban alakult, a beás cigány zenét talán legautentikusabb tolmácsoló Kanizsa Csillagai együttes a Magyarországon élő cigányok kultúrájából lovári, beás és romungro dalokat ad elő hagyományörző népi viseletben. Szerintünk ők a legjobb beás zenekar Magyarországon!

(Fotó: sziget.hu)

23.45

Fanfara Transilvania (RO) – Világzene

A Fanfara Transilvania olyan „igazi” fúvósbanda: sok hangszer, igazi nagy család, apa és fia, testvér, unokatestvér, nagybácsi együtt a színpadon. A Cugirból érkező erdélyi banda jól elhúzza a nótát!

01.30

DJ No Sikiriki (CH) – Elektronikus

A könyvek szeretete

Amikor olvasunk egy könyvet, újra láthatjuk a szülőfalunkat körülölelő tájakat, ismeretlen emberek bőrébe bújhatunk, izgulhatunk a hőért, mi is megvívhatunk az ellenséggel.

Ön is szeret olvasni? Az alábbi könyvek számos témát érintenek. Kultúrák találkozása ez, legyen szó zenéről, hagyományról, meséről...

Megismerés és elfogadás Pedagógiai kihívások és roma közösségek a 21. század iskolájában

Ez a megközelítésben és a tárgyalt módszerek szempontjából is újszerű kötet a kisebbségben élő gyerekek oktatásának nehézségeire és lehetőségeire hívja fel a figyelmet. A három nagyobb egységre tagoló könyvben jól megfér egymás mellett a pszichológus, a szociológus, az elméleti és a gyakorló pedagógus vagy akár az irodalomtörténész írása is.

Az első részben olyan általános pedagógia problémákat járnak körbe a szerzők, mint például az értékek, az erkölcsi nevelés vagy a multikulturális nevelés kihívásai napjainkban.

A második rész a hátrányos helyzet, a kirekesztés, az óvoda és a család kapcsolatát és az ebből leszármazó pedagógiai következtetéseket fejtegeti.

A harmadik egység kifejezetten romológiaival, a cigány emberekkel kapcsolatos társadalmi- és pedagógiai kérdésekkel foglalkozik.

Szerző: Kállai Ernő, Kovács László (2009)

A cigányság társadalomismerete

„A felsőoktatásban, és a pedagógusképzésben is csak a közelmúltban jelent meg önálló társadalomtudományi diszciplínaként a romológia/ciganológia. Kiszámú azoknak a felsőoktatási műhelyeknek a köre, akik alapképzésben, posztgraduális formában oktatják, kutatják a cigányság tár-

sadalmi problémáit. Azokban az oktatási intézményekben, ahol már elkezdődtek a hátrányos helyzetű és cigány gyermekekkel kapcsolatos speciális pedagógiai programok, a differenciált pedagógiai módszerek csak igen nehezen honosodtak meg. Az e területen dolgozó pedagógusok szükségét érzik egy rendszerezett, széleskörű társadalmi tapasztalati háttérre alapuló, ugyanakkor helyi valóságszeleteket is integráló szakmai segítségnek.

A felsőoktatásból hiányoznak azok a taneszközök, amelyek a tanárképzés számára kutatáson alapuló hiteles ismereteket, interdiszciplináris szemléletű szakirodalmat kínálnak.

Ezt a kötetet nemcsak hiánypótló irodalomnak, hanem egyetemi oktatóanyagának is szánjuk. (Reisz Terézia)

Szerkesztő: Reisz Terézia, Andor Mihály (2002)

A cigány a magyar irodalomban

Egy népről fogok írni, amelynek nincsen multja, csak jelene. Ez a jelen pedig már évszázadok óta tart, amióta kiűzték őshazájából, Indiából, s kezébe vette a vándorbotot, amelyet nem tud letenni többé. Az úzi, hajtja országról-országra, az kergeti vészbe, viharba. Megpróbálták kicsavarni a kezéből ezt a végzetes botot, de mindig visszalopta, hogy folytat-

hassa a vándorlást, melyhez sorsa köti, amely megadja neki azt, amihez utolsó lehelletéig ragaszkodik, s ami egy nagy, csodálatos vágyként él az egész cigány nemzet lelkében: a szabadságot és az őstermészetet.

Szerző: Fleischmann Gyula (1912)

Hosszú éjszakák meséi

Lakatos Menyhért meséi gyermekekhez, felnőttekhez egyaránt szólnak. A népmesékhez és a klasszikusokhoz hasonlóan egyszerre ragadják meg képzeletünket és érzelmeinket, szórakoztatnak, gyönyörködtetnek. És tanítanak is, nem utolsósorban az olvasás örömeire.

Különleges világuk ablakot nyit a cigányság megszűröl hozott kultúrájára, átélt és átélhető történeteik bekapcsolják az olvasót maivá varázsolts, sajátos mítoszaikba.

Szerző: Lakatos Menyhért (1995)

Angárka és Busladarfi

A cigánymesék különös világát idéző kötet két nagyobb lélegzetű kalandos történetet foglal magába. Az első arról szól, hogyan szállt szembe Angárka, az igaz szívű királyfi a gonosz banyával, s hogyan szerezte meg ezer veszély között az aranykacsát, az aranyhajú lányt és ráadásul az aranyszörű táltos ménest. Izgalommal követjük azt is, mi történt Busladarfi-val, az unatkozók országának

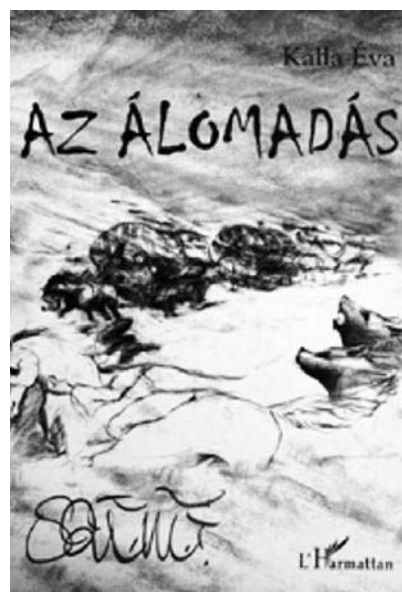
trónörökösével, amikor elkártyázta az életét, és az ördögök királyának udvarában kellett emberfeletti feladatokat megoldania, hogy visszakaphassa azt. Angárkának táltos lova,

Busladarfinak szerelmese, Judinca segített legyőzni gonosz ellenségeiket, de ehhez a jó varázserejű tündéri hatalma sem lett volna elég, ha hőseink nem jó szándékú, igaz szívű emberek. A költőien szép meséket Kereszte Dóra ihletett illusztrációi kísérik.

Szerző: Lakatos Menyhért (1978)

Az álomadás

„Kalla Éva története ízig-vérig cigány mese. Mese a kultúrák találkozásáról, összefonódásáról és elutasításáról. A jó és rossz évezredes küzdelme új kontextusban mutatja meg magát. A kötet rendhagyó. Betekintést enged egy készülő rajzfilm világába a forgatókönyv alapján szolgáló mesén és az elkészült karaktervázlatokon keresztül. A grafikák nem illusztrációk, hanem a mese által ihletett

impressziók, nincs közvetlen kapcsolat a történetfűzés és a képek között. A cigányság kultúrájának szépsége és eredetisége, cigány és nem-cigány együttélésének kölcsönösen gazdagító hatása plasztikusan mutatkozik meg az irodalom és a képzőművészet egymást inspiráló párhuzamosságában. A mese műfajának eszközei és fordulatai által szőtt cselekmény arra készíti az olvasót – és a leendő rajzfilm nézőjét –, hogy a cigány szereplőkkel azonosuljon. A történet segítséget nyújt a cigányság világképének, szokásainak és hagyományainak megértésében, de legfőképp a megszokott sztereotípiák felülírásában.”

Szerző: Kalla Éva (2008)

Kedves Olvasónk!

Bizonyára Ön is olvasott már olyan könyvet, amely maradandó élményt jelentett az Ön számára. Ha szeretné másoknak is ajánlani, szívesen várjuk levelét. ossza meg gondolatait, érzéseit, azt, hogy milyen emlékek jutottak az eszébe a könyv olvasása közben. Írja le, miért ajánlja a könyvet másoknak is.

Várjuk levelét szerkesztőségünk címére!

Adatok a teknővájó cigányok munkájához

A Magyarországon élő cigányság rendszeresen dolgozó rétegét alkotják a teknős cigányok. A magyar lakosság körében is őket becsülik meg a legjobban, mert állandó munkával keresik meg kenyerüket és készítményeik a paraszti háztartások számára sokáig nélkülözhetetlenek voltak. „A mi munkánk mindig értékes volt, meg tudtunk élni a munkánkból” – mondta Oláh József teknővájó mester.

A teknővájás öröklődő mesterség, Oláh József is apjától tanulta. A Szabolcs megyei Vencsellőn laktak és 12 éves korától rendszeresen járta apjával a környékbeli falvakat. Négy-öt év alatt elsajátította a teknőkészítést. „Tanult mesterség a mienk” – tartja a teknővájásról. Nősülés után önállósodom és előbb Vencsellőn, majd a Zemplén megyei Felsőbereckiben telepedett le. Itt azonban főleg csak télen lakik, az év nagy részében a Bodroghöz, Hegyalja és a Hegyköz falvaiban dolgozik, ahol megfelelő fát tud beszerezni.

A két világháború között még bőven volt munkája. Egyrészt az ipar fejletlensége miatt több faedényre (teknő, fatál, kanál) volt szüksége a lakosságnak, másrészt több fa is állt rendelkezésre. Régebben az uradalmakban és azoknál a parasztagazdáknál dolgozott, ahol megfelelő fát tudott szerezni. A nagybirtokosoknál rendszerint az erdőben telepedett le, maga válogatta ki a fát. Gyakran 100–150 darab teknőt is készített egy helyen. A késztermékeket vagy kettéosztották és mind a fa tulajdonosa, mind a teknővájó értéke-

sítette a sajátját, vagy pedig a cigány adta el az összes teknőt és a pénzt elfelezték. A parasztagazdáknál úgy dolgozott, hogy a gazda adta a fát, a teknővájónak kellett kivágni és azt készített belőle, amit a fa tulajdonosa kívánt. Az árut itt is megfelezték, de előfordult, hogy az teljes egészében a gazdáé lett, a teknőkészítő pedig pénzt, esetleg kosztot kapott a munkájáért. Nagyon ritkán a fát vette meg valamelyik faluban, ott

síttette szélessége kb. 2 méter, hosszúsága 3–4 méter. A kunyhót nem a föld színére építették, hanem kb. fél méterre lemélyítették a földbe. A kunyhó vázát egymáshoz sátor alakúra támasztott vastag rudak alkották, amit gallyal fedtek, majd beföldeltek. Kis ablakot is hagytak rajta, a bejáratot pedig deszkajtóval zárták. A kunyhó belsejét jó vastagon berakták szénával és ezen aludt a család. Ha előfordult, hogy télen is ilyen

lalta a munkát, ha a gazda kosztot is adott vagy csak a hozzávalót és ebből a felesége főzött.

Az 1950-es években még volt elegendő munkaalkalom, de a termelészövetkezetek megalakulása után egyre nehezebben lehetett fához jutni. A fa a termelészövetkezetek tulajdonába került, így a gazdáknak egyre kevesebbet dolgozik. Ha valakinek nagyobb mennyiségű faedényre van szüksége, tartalékolja a szükséges fát és helyben dolgoztatja fel a teknővájóval. Ujabban néhány termelészövetkezet is készítet vele szőz teknőket. Pl. 1969 nyarán a sárospataki Rákóczi Termelészövetkezet végardói telepén dolgozott. A faanyagot a Tsz. adta. Oláh József elkészítette a teknőket, majd megfelezték és kiki értékesítette a magáét. A Tsz. vezetősége eredetileg az istálló melletti gondozószobát jelölte ki szálláshelyül, de feleségével ragaszkodtak a régi életmódhoz és kunyhót építettek maguknak a Tsz. telepén. Ez némileg eltér az erdőben épített kunyhóktól. Négy nagy tuskóra két vastag gerendát helyeztek, erre keresztben két vékonyabbat raktak és oldalról deszkákkal, rudakkal támasztották meg. A tetejét deszkával, kátránypapírral borították, majd az egészet körülrakták szalmával. A szalmát kívülről nekitámasztott rudak tartják, hogy a szél meg ne bontsa. A bejáratot széles deszkalapokkal zárták el. A kunyhónak semmilyen berendezése nincs, kb. fél méter magas szénán alszanak és a kunyhó egyik sarkában tartják a szerszámokat, faze-

helyben elkészítette a különböző faedényeket és vásáron értékesítette.

A teknővájó cigányok – mesterségük természetéből következően – vándorló életmódot folytattak. Oláh Józsefnek régebben saját lova és szekere volt, ezzel járta Zemplén és Szabolcs megye községeit. Magával vitte családját is és a legszükségesebb felszerelési tárgyakat.

Ha erdőben dolgoztak, mindig ott is telepedtek le arra az időre, amíg volt munka. Itt szabadabban élhettek, könnyen megszerezhették a tüzelőt. Az erdőben rendszerint hosszabb ideig dolgozott, ezért kunyhót építettek a család számára. Anyagát az erdő adta így könnyen elkészült vele. Nagysága a család létszámától függően válto-

kunyhóban laktak, akkor kis masinával (tűzhely) fűtöttek.

A teknőket és egyéb edényeket a családfő készítette, a fiúgyerekek csak a fa kivágásában segítettek. Az aszszony a kész áruval járta azt a falut, ahol éppen dolgoztak. Elsősorban a kisebb darabokat adták el helyben, a nagy teknőket a vásárra vitték. A szakajtókért (fatál) gyakran kaptak élelmiszert (krumplit, lisztet, szalonnát), amit az erdőn főztek meg. A főzés a kunyhó előtt történt, három kőre helyezett fazékban. Saját készítésű faedényekből ettek, fakanállal.

Ha parasztesz családok számára dolgoztak, akkor nyári időszakban a csűrökben, hidegebb évszakokban pedig kunyhóban aludtak. Ilyen helyen leggyakrabban úgy vál-

A teknővájó cigányok általában háromféle árut készítettek: teknőket, szakajtókat és kanalakat.

Teknőkészítés

A paraszti háztartások első-sorban a sózó teknő és a dagasztóteknő készítését igényelték a teknővájó cigányoktól. A sózó teknő egy-egy méretben készült, a dagasztóteknőből kellett egy nagyobb méretű kenyérsütéshez és egy kisebb – a dagasztóteknőnek kb. a fele – amiben fánknak való tésztát dagasztottak.

A teknőkészítés szerszámai: balta, kapocská, kétnyelű kés v. gyalukés, fénkö. A fűrészt csak a vastag fák feldarabolására használta. Felségével vagy fiával fűrészelte el, a vékonyabb törzsű fából azonban csak baltával szabja ki a szükséges méretet. A teknős cigány egyik legfontosabb szerszáma a balta. A kiszemelt fa elhasításától a nagyolásig (a teknő formájának durva kifaragása) minden munkát baltával végez. A balta mellett a kapocskával, illetve kopocskával végzik a legkülönbözőbb műveleteket, s ezeket tisztulásnak nevezik.

A kapocská kapa formájú, hajlított pengéjű, rövid nyelű szerszám. Részai: foka, éle, nyele. Kétféle méretben használatos, az egyik szélesebb, a másik keskenyebb élű. A kapocskát kovácsokkal készíttette és egy számmal 4–5 évig is dolgozhatott. A teknő vagy szakajtó simára faragását a kétnyelű késsel végzi. Használaton kívül hozzátartozik a kétnyelű kés fa, ami a kés élét védi. Amikor a kétnyelű késsel dolgozik, egy enyhén hajlított deszkalapot, mellvédőt akaszt a nyakába. Ehhez szorítja az éppen lesimítandó munkadarabot; hogy a ruháját megvédje a késtől. A fénkö a munka közben kitompult szerszámok élesítésére szolgál.

A teknőkészítés legelső

mozzanata az alkalmas fa kiválasztása. A fa állapota és minősége gyorsíthatja vagy lassíthatja a munkát és meghatározza a teknő minőségét. A teknővájó cigányok általában fűzfából és nyárfából dolgoznak. A nyers fát a legkönnyebb faragni. A száraz fa „már be van sülvé” és könnyebben megrepedezik a belőle készült teknő. Arra is ügyelni kell, hogy a fa ne legyen görcsös. A fa kiválasztása után a teknő méretének megfelelően fűrésszel levágják a fatörzsből a megfelelő hosszúságot. Sosem dolgozik méretre, mindig „csak úgy szemre” készíti a teknőket. Az általában 140–160 cm hosszú fatörzset faékek segítségével kettéhasítja úgy, hogy ebből két teknő készülhessen.

Az elhasított fél fatörzset egy fadarabbal alátámasztja és a baltával egyenesre faragja a tetejét, „egyesbe hozza”. A következő mozzanat a nagyolás. Amikor baltával kiszedik a félbevágott fa belsejét. Egyszer bal, egyszer jobb oldalról vágva hasít ki egy-egy darabot. Miután a fa belsejét kinagyolva, a két végét gömbölyűre lefaragja és megformálja a teknő füleit is. A felállított teknő alját egyenesre faragja és ezzel befejezte baltával a munkát. Ekkor veszi elő a kapocskát, amit először is élesre fén a fénkövel. A faragáshoz a teknőt egy gerendához támasztja, ő pedig leül a bal oldalára. A tisztulást a teknő belsejével kezdi, először a szélesebb pengéjű kapocskát használja. Belülről a teknő mindkét végét és az alját egyenletesen görbülő formára faragja. A belső rész kiképzése után felfordítja a teknőt és a sarkait pucolja le a kapocskával. Pontosan ki faragja a teknő alakját megformálja a füleket is, de véglegesen csak a kétnyelű késsel alakítja ki. Ezzel simítja le a teknő fenekét, tetejét és körül az oldalát.

Bármilyen gondosan ellenőrizi is a fát felhasználás

előtt, előfordul, hogy görcs van a teknő falában. Ilyenkor kiszedi a görcsöt és a keletkezett lyukba fadugót üt. A dugót is nyersfából készíti, belülről üti a lyukba, majd megékeli, hogy szorosabban tartson. Ha esetleg még akad rés, ezt kis ékekkel bedolgozza és kapocskával simára faragja.

Oláh József fiatalabb korában naponta 2–3 nagy sózó teknőt is elkészített, a kisebb méretűből pedig öt-hatot. A kisebb méretű teknő ára 1969-ben 80–100 forint volt.

Szakajtó

Anyaga azonos a teknőével és fő mozzanataiban a munka menete is megegyezik. A szakajtó készítéséhez azonban sokkal keskenyebb törzsű fa is megfelelő. Ennél a méretet már baltával is el tudja vágni, nem használ fűrészt. Az egyenesre lefaragott és félbevágott fa belsejét kör alakúan szedi ki a baltával. Durván kifaragja a szakajtó alakját úgy, hogy a lábát a fára teszi, és ezzel biztosítja a stabilitását. Baltával formálja ki a szakajtó alakját és két fiút is. A durva kifaragás után kapocskával folytatja a munkát. A forgácsra ül, két lába közé teszi a szakajtót úgy, hogy a bal lába egy gerendán van áttéve, s ennek a gerendának támasztja a szakajtót az egyik fülénél, jobb lábával pedig leszorítja a másik fülénél. Bal kézzel fogja a szakajtó fülét, jobb kezében a kapocskával a szakajtó belsejét faragja. Ezután másik oldalára fordítja, mellé térdel és a külső oldalát formálja simára. A szakajtó végleges kifaragása a kétnyelű késsel történik. Ehhez a munkához leül, jobb lábát térdben behajlítva a bal lába alá helyezi. Két lába közé teszi a megmunkálendő szakajtót, így mindkét kezével kezelheti a kést. Először a tetejét, majd az alját és az oldalát simítja le egyenletesen gömbölyűre, végül a fülek méretét szabja ki. Munka közben gyakran meg kell fenni a kétnyelű

kést, mert „hamar kiveszi az élet.”

Oláh József fiatalabb korában, ha jó nyers fából dolgozott, akkor naponta 6–8 szakajtót is elkészített. Az 1960-as évek végén egy szakajtót 25–30 Ft-ért értékesít.

Kanalak

A használatától függően, több fajta kanalat készített. Régebben egyaránt faragott zsírkavaró, rántáskavaró fakanalat és evőkanalat. Újabban már szinte egyáltalán nem készít evőkanalat, mert csak néhány idősebb ember kér ilyet. Korábban azért szerették a fakanalat, mert „ezzel jobb ízű az étel, és nem melegszik át olyan könnyen, mint az alumíniumkanál.”

A kanálkészítés során a balta és a kapocská mellett kétfajta kést használ: egyenes kés, görbe vagy kanálvájó kés.

A kanál hosszának megfelelő méretre levágott fahasábot négyfelé hasítja. Az egyes cikkekből baltával durván kifaragja négy kanál formáját, az alakját azonban kapocskával adja meg. Először a kanálfejet dolgozza ki. A kapocská sarkával szedi ki a fa belsejét, majd a nyelet faragja. A késsel egyenesre vágja a kanálfej peremét. A kanálfej mélységét a kanálvájó késsel szedi ki úgy, hogy egyszer a végétől, más-szor a nyelétől metszi ki. Végül a kés hátuljával vagy egy üvegdarabbal simára csiszolja a kanalat és néhány bevágással, rovátkával díszíti a nyelét. A kanálkészítéssel több munka van, mint a teknővel vagy a szakajtóval. Sokkal nehezebb a kisméretű kanalat faragni, mint a többi-t és lassabban is halad vele. Kanalat főleg télen készít, amikor a nagyobb darabokon kint nem lehet dolgozni. A nagy zsírkavaró kanalak ára 6–10 forint, a kisebbeké 2–3 forint, a fa evőkanalat pedig 5 forintért árulja.

Petercsák Tivadar
Cigány néprajzi tanulmányok 6.
Bp. 1997 53–56. p.

Taliga király (2. rész)

erdélyi cigány mese

No, feleség, engem nem érdekel, hogyan csináltad ezt, hogyan sem, csak egy gyerekünk legyen – mondja neki.

No, úgy adta a jó Isten, hogy a király örvendett is, büszke is volt, hogy a felesége másállapotban van. Amikor kitelik a kilencedik hónap, elhozza a jó Isten a lebetegedése óráját. A király annyi orvost hívatott, hogy a szent Isten őrizzen. Az egyik távozott tőle, a másik kezdte. De utoljára nem tudtak tenni semmit, mert a királynénak nem kezdődik a vajúdása. Hanem a magzat úgy sírt a méhében, hogy a szent Isten őrizzen. Egyszer csak azt mondja a király:

– Mitévő legyek – kérdezi az orvosoktól –, mert nézzétek, a feleségem mindjárt meghal, és ti nem bírtok segíteni rajta.

– Felsőleges király, kardod a nyakunkon, amit tudtunk, megtettük. Nem tudunk segíteni rajta.

Utoljára azt mondja a férjének a királyné:

– Hívasd be a kocsisomat!

Bejön a kocsis:

– Mit parancsolsz, felsőleges királyné?

– Fogj be a kocsidba, menj el ahhoz az öregasszonyhoz, és mondd meg neki, hogy ide várom magamhoz. Eljött az órá, hogy lebetegedjem.

A kocsis befogott, ment, elhozta az öregasszonyt a királynéhez. Amikor az öregasszony megérkezett, az összes doktort szélnek eresztette, csak a királlyal meg a királynével volt dolga. Telik-múlik az idő, ekkor azt mondja az öregasszony a magzatnak, amelyik a királyné hasában sírt:

– Nos, nos, drága kedves fiam, ne sírj tovább! Tiéd lesz édesapád elfelejtett palotája, neked adja keresztanyád.

Azzal fogta, keresztvíz alá tartotta a gyereket, amint megszületett. Mihelyst megszületett, már beszélni is tudott. Telt-múlt az idő, kifizették az öregasszonyt, elment. De a gyerek úgy nőtt, minden nap annyit nőtt, mint más egy év alatt. Amikor felnővekedett a fiú, betöltötte a tizenhatodik évet, a tizenhetedikben járt, akkor már alig bírt az erejével. Utoljára azt mondja az apjának:

– No, tata, ha a jó Isten megsegít, nekem már készülnöm kell, indulnom kell az ígéretem után, amit a keresztanyám mondott nekem.

– Ó Istenem, kedves fiam, keresztanyád csak tréfált veled.

– Nem, tata, nekem muszáj oda mennem, hogy lássam, mi van ott.

A fiú egyre töprengett, hogyan készüljön az útra, hogyan induljon. Egy napon kimegy a városba, betér egy fogadóba, megiszik egy pohár pálinkát, és búslakodik, nem tudja, mitévő legyen, merre induljon. Egyszer csak eszébe jut, hogy elmegy magának a keresztanyájához. Felkereste a keresztanyját:

– Adjon Isten jó napot, drága kedves keresztanyám!

– Szintúgy te is élj, kedves keresztfiam. No, mi járatban vagy?

– Nézd, keresztanyám, indulni szeretnék, ahová az ígéretem irányított, hogy visszaszerezsem az ajándékomat – mondja. De merre induljak? Nem tudom, hogyan menjek, merre menjek.

– Na, kedves keresztfiam – mondja –, eredj haza. Menj fel a padlásra. Ha felértél a padlásra, ott van a padláson a

cserény mögött egy skatulyában apádnak egy rend ruhája, amelyikben vőlegény volt. Meg egy kard. Rázd le róla a legyeket meg a hamut. Markold meg a kardot, kösd a derekadra, öltözz fel

abba a királyi öltözetbe, és abban a ruhában menj az istállóba, s mondd apádnak, hogy adjon engedélyt, hogy egy lovat válassz magadnak! Majd keresni fogsz, mindenütt körül nézel, de nem találsz. Mert nincs olyan ló az egész palotában. De az ajtó mögött, a trágyadombon nézz körül: ott nevelkedik egy kis csikó. Azt húzd onnét elő, s amit aztán az tanácsol neked, te csak azt tedd, s akkor igen jól jársz. Hát akkor abban a ruhában, meg azzal a karddal, meg azzal a puskával, az apáddal, meg azzal a csikóval már elindulhatsz. De te csak azt tedd, amit a kis lovad mond neked. Át ne hágd a száját!

– Köszönöm szépen, drága kedves keresztanyám.

Fogta magát a legény, hazament az apjához. Felment a padlásra, hát tényleg ott volt a ruha. Mindjárt megmarkolta a kardot. Mikor megmarkolta a kardot, a kard majdnem levágta a kezét. Akkor magára húzta a nadrágot, a csizmát, felöltözött abba a királyi ruhába. Derekára kötötte azt a kardot meg azt a puskát. És már úgy hordozta őt az a ruha meg azok a holmik rajta, hogy

azt gondoltad volna, hogy a levegőben jár a fiú. Amikor készen volt, bement az apjához, és azt mondta:

– Adjon Isten jó napot, tata!

– Szintúgy te is élj, drága kedves fiam. Hej, ügyes ember vagy! No meg az is, aki téged erre tanított. Hát neked ki adta ezt a ruhát? Ki adott neked engedélyt?

– Ezt a ruhát – mondja – éppen a keresztanyám – mondja – mondta meg, honnan vegyem.

– No, jó. Szerencsés anya csecst szoptad.

– No, tata, most útnak akarok indulni magamnak. Adsz nekem egy lovat?

– Adok neked. Menj az istállóba, és vedd magadnak.

Hát a fiú ment az istállóba, és hozzáfogott ott lovat keresni. Ahogy rájuk tette a kezét, a lovak majdnem behaltak, térdre buktak, mert a fiú olyan erős volt, hogy már nem is bírt az erejével. Egyszer csak, mikor látta, hogy már nincs hová, akkor fogta a villát, hogy megkeresse ott a nagykapuban a trágyadombon. Megtalálja a kis csikót. Megfogja a két fülénél fogva, és kihúzza. Mikor kihúzta, akkor a fiú kivitte a csikót, mindjárt. Gyenge volt, ennie adott, megittatta, és ránéz:

– Ó, szent Isten, hogy tudok én ezen a gyenge csikón menni!

De akkor ezt mondja neki a csikója:

– Nos, nos, drága kedves gazdám, máttól fogva ne törődj semmivel, ne búsulj, hanem tudod mit? Menj be, hozz nekem egy vödör bort, meg egy teknő tiszta búzát! Ez az eledelem.

A fiú mindjárt úgy is tett, hozott neki. Akkor a kis ló megette azt a tiszta búzát, ezután kiitta azt a vödör bort. Akkor egyszerre csak megrázkódott, olyan ló lett belőle, hogy országban világon nem volt több olyan, mint amilyen volt, nem is létezett. Amikor ez kész volt, a fiú felpakolt, útipénzt vett magához, feltarisznyálta magát, és elbúcsúzott az apjától, az anyjától, és kiment, és felült a lóva hátára. Amikor felült a hátára, a lóva felhajította a szürke felhőket. Akkor a fiú megijedt, de a csukó kifogta a patáival. Ezt mondta:

– Megijedtl, drága kedves gazdám?

– Hogyne ijedtem volna meg, azt gondoltam, hogy meghalok – mondja.

– Én is így megijedtem, amikor a két fülemnél fogva kihúztál a trágyából. No, de most nyugodtan felülhetsz a hátamra, mert többször már nem vetlek le.

Amikor felült a hátára, ezt mondja:

– Hogyan menjek veled? Mint a szél? Mint a gondolat?

Azt mondja:

– Drága kedves lovam, vigyél úgy, mint a szél.

– Ó, Istenem, drága, kedves gazdám, ha úgy viszlek, mint a szél, minden fába, minden sziklába, minden hegybe beleütközöm veled. De ha úgy megyünk, mint a gondolat, csak gondolunk egyet, és megérkezünk.

– Úgy legyen, drága kedves lovam.

És csak gondolt egyet az a ló, és megérkezett. Annyit ment, messzínél messzibb, távolnál távolabb, hogy a fiú már ilyen sok úttól úgy elbágyadt, hogy már esett le a lábáról a szegény fiú. Egyszer csak megkérdezi a lovától:

– Ugyan messzire kell-e még mennünk?

– Ó, Istenem, drága kedves gazdám – mondja neki –, még egy jó darabot kell mennünk. De – mondja – adja Isten úgy, ahogy lesz.

Vagy sikerül, vagy nem sikerül.

– Ó, Istenem! De úgy, ahogy az Isten akarja.

Egyszer csak hova érkeznek? Egy hídhöz, tiszta ezüst. Akkor azt mondja a ló:

– No, drága, kedves gazdám, itt pihenjük ki magunkat. Te is ebédelj, én is kipihenem magam egy kicsit, és én is eszem egy keveset ezen a réten.

Úgy tesznek. Egyszer esznek, és

amikor az a ló evett, meg a legény is, akkor azt mondja neki a lóva:

– No, drága kedves gazdám! Farba rúgsz, én csontvázvá változom. A híd alá raksz. Egy kis idő múlva, tíz-tizenöt perc múlva jön a huszonnégy fejű. És azzal harcolnod kell, verekedned kell. Mert az ő országába érkeztünk. És észrevette, hogy átkeltünk a hídján. S amikor a híd alá raktál, csontvázként, tedd oda a kardot meg a puskát. A puskád egyszer segít rajtad, a kardod egyszer segít rajtad, én is segíték egyszer rajtad. Azon túl már nincs erőnk – mondja. – Csak parancsolj, és mi teljesítjük. De ne felejtse el, mert ha elfelejtet, neked tűz lesz, nekünk füst.

– Ne félj, drága kedves lovam.

Akkor a legény ment, farba rúgta, csontvázvá változott, a híd alá rakta. Odatette a kardot, melléjük tette a puskát, és várja, hogy jöjjön a huszonnégy fejű. Egyszer csak egy szél fúj, jön egy forró szél, hogy azt gondolnád, elpusztul a világ. Amikor az a szél jött, csak megérkezik a rusnya szörnyeteg.

– Nos, nos, világ nagy vitéze – mondja. – Én nem törődöm senkivel ezen a világon, csak veled. Tegnap-tegnapelőtt még bogó voltál az anyád méhében, most ide érkeztél az én országomba, az én vidékemre – mondja neki. – Ki adott neked szabadságot arra, hogy átkelj a hidamon?

– Ó, Istenem, rusnya szörnyeteg – mondja. – Ki adott volna? Én magam! – mondja.

– No, ha te adtál – mondja –, ettél, ittál?

– Ettem.

– Búcsút mondhatok ennek a világnak.

– Ó, Istenem, rusnya szörnyeteg – mondja –, miért?

– Máig tartott az életed, ma vége az életednek, mert megöllek.

Akkor hozzáfogott a verekedéshez, a tusakodáshoz. Megragadta a legényt a rusnya szörnyeteg, és térdig bevágta a földbe. Hát a legény nevetett egyet, és ezt mondja:

– No, most én váglak be!

Bevágta a legényt, ő is bevágta a huszonnégy fejűt térdig.

– folytatjuk –

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Országos Rendőr-főkapitányság pályázatot hirdet a felsőoktatási intézmények nappali vagy levelező tagozatán, jogi, igazgatási, gazdaságtudományi, műszaki, informatikai vagy orvosi képzési területen tanuló roma származású fiatalok tanulmányai eredményes befejezésének elősegítésére és a rendőri pálya választásának ösztönzésére a 2014/2015 tanévre.

Pályázati feltételek

Pályázatot azok az alap-, mester- vagy egységes, osztatlan képzésben résztvevő roma származású fiatalok nyújthatnak be, akik a tanulmányaikat felsőoktatási intézmények nappali vagy levelező tagozatán, jogi, igazgatási, gazdaságtudományi, műszaki, informatikai vagy orvosi képzési területen már megkezdték, az első két félév ajánlott tantervben meghatározott kreditértékének megfelelő krediteket megszerzték, az utolsó lezárt képzési időszakban a megállapított ösztöndíj indexe minimum 3,5, valamint a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott módon bejelentették, hogy tanulmányaikat a következő képzési időszakban folytatják, és esetükben az alábbi feltételek már a pályázat benyújtásakor teljesülnek:

- a) magyar állampolgárság,
- b) magyarországi lakóhely,
- c) büntetlen előélet;
- d) a kormánytisztviselői vagy közalkalmazotti jogviszony, illetve az azt megelőző tanulmányi kötelezettségek teljesítésének vállalása;
- e) kifogástalan életvitel és jó hírnév a pályázó vonatkozásában; a pályázó hozzátartozóinak és a vele egy háztartásban élőknek az életvitelére pedig a szolgálat törvényes és befolyástól mentes ellátását nem veszélyezteti;
- f) egészségügyi alkalmasság, az alkalmasság pályázat elbírálása során történő, valamint a támogatás időtartama alatti megállapításához szükséges vizsgálatok írásban történő vállalása;
- g) írásbeli hozzájárulás a pályázat benyújtása során az ORFK rendelkezésére bocsátott személyes – köztük különleges – adatoknak a cigány származású fiatalok rendőrré válásának elősegítése érdekében a Rendőrség által biztosított támogatási rendszer létrehozásáról, valamint a rendőri szervek ezzel kapcsolatos feladatairól szóló ORFK utasításban foglaltak szerinti kezeléséhez, valamint ahhoz, hogy e követelményeknek való megfelelés megállapítása érdekében a pályázó lakó- és családi körülményeit, továbbá a korábbi büntetéseire vonatkozó adatokat előzetesen, és a támogatási szerződés hatályának tartama alatt a Rendőrség bármikor megvizsgálhatja;

- h) írásbeli nyilatkozat roma származásról;
- i) levelező tagozaton folytatott tanulmányok esetében 30. életévüket a pályázat benyújtási határidejéig (minden év július 31-e) nem töltötték be.

A támogatás formája, mértéke

A támogatást az Országos Rendőr-főkapitányság Gazdasági Főigazgatója biztosítja az Országos Rendőr-főkapitányság saját költségvetése terhére, a pályázat benyújtásának idején végzett alap-, mester- vagy egységes, osztatlan képzés jogszabályban meghatározott képzési idejének végéig, a pályázók közül a legalkalmasabbnak ítélt pályázó(k) részére. A hallgatói jogviszony szünetelésének tartama alatt, valamint a képzésben eltöltött idő jogszabályban meghatározott időtartamot meghaladó részére támogatás nem jár. A pályázatot nyert hallgató(k) részére – a tárgyévi költséglehetőségek függvényében – legfeljebb havonta a mindenkor diákhitel részarányos összegének folyósítására kerül sor.

Egyéb tudnivalók

A pályázatot 2014. július 31-ig kell az Országos Rendőr-főkapitányság Humánigazgatási Szolgálatához megküldeni.

A magyar állampolgárság, a magyarországi lakóhely, és a büntetlen előélet igazolására szolgáló dokumentumokat (személyazonosításra szolgáló okmány másolata, lakcímet igazoló hatósági igazolvány másolata, érvényes hatósági erkölcsi bizonyítvány), a pályázó egészségügyi alkalmasságával kapcsolatos háziorvosi véleményt, az egészségügyi alkalmasság Rendőrség általi vizsgálatához való írásbeli hozzájárulást, a személyes adatok kezeléséhez történő írásbeli hozzájárulást, az írásbeli nyilatkozatot a cigány származásról, valamint a tanulói jogviszony és a tanulmányi átlageredmény igazolására szolgáló dokumentumokat (a tanulói jogviszony fennállásáról, az oktatási intézmény által kiállított igazolás, a hallgatói leckekönyv másolata) a pályázat mellékleteként kell benyújtani.

A pályázók egészségügyi alkalmasságának vizsgálatát a pályázat elbírálására kötelezett szerv egészségügyi szolgálata a közalkalmazottak, kormánytisztviselők munkaköri alkalmassági vizsgálatára irányadó jogszabályi rendelkezések alapján végzi. Az alkalmassági vizsgálatokat a pályázat elbírálása során a Rendőrség kötelező jelleggel végzi el. A támogatás időtartama alatt évente legfeljebb egy alkalommal, amennyiben a pályázóval kapcsolatos körülmények ezt indokoltá teszik, a Rendőrség további alkalmassági vizsgálatok elvégzésére is jogosult.

A pályázatot az országos rendőrfőkapitány által kijelölt személyekből álló bizottság bírálja el és készíti elő döntésre.

A támogatás odaítéléséről a bizottság javaslata alapján az országos rendőrfőkapitány dönt.

A pályázat elbírálásának határideje 2014. augusztus 31.

A pályázatot nyert tanulókkal az Országos Rendőr-főkapitányság támogatási szerződést köt.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítás
06-1/443-55-33 telefonszámon kérhető.

TOLNA MEGYEI KORMÁNYHIVATAL MUNKAÜGYI KÖZPONTJA PÁLYÁZATOT HIRDET

A Tolna Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 19/B§-a, a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról szóló 6/1996.(VII. 16.) MüM rendelet 26/G. § alapján pályázatot hirdet

**A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását elősegítő
„ROMA MENTOR”**

**„A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű
tanulókat segítő program
a szekszárdi iskolákban” való részvételére**

1. A pályázat célja:

A „ROMA MENTOR” „A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók segítő program a szekszárdi iskolákban” elnevezésű munkaerő-piaci program keretében roma álláskereső foglalkoztatása a hátrányos helyzetű tanulók iskolai felzárkóztatása, tanulmányaik befejezése, társadalmi beilleszkedésük elősegítése érdekében.

2. A pályázaton történő részvétel feltételei:

A pályázó feleljen meg a következő feltételeknek:

Olyan szervezet, amely vállalja a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását, továbbá

- mely rendelkezik a roma mentor alkalmazásához szükséges tárgyi feltételekkel,
- mely vállalja, hogy a program megvalósítása során együttműködik a munkaügyi központtal, valamint a programban résztvevő iskolákkal,
- mely nem áll csődeljárás, felszámolás, végelszámolás vagy megszüntetésére irányuló egyéb bírósági eljárás ill. külön törvény szerinti adósságrendezési eljárás alatt, és a pályázat benyújtásakor nincsen lejárt esedékességű, adó- vagy adók módjára behajtható köztartozása,
- mely igazolja, hogy a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról szóló 2007. évi CLXXXI. törvény szerinti kizáró és/vagy összeférhetlenségi ok vele szemben nem áll fenn,

- a 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet 27. § (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel megfelel az 1998/2006/EK rendeletben foglalt feltételeknek (vagy igazolja azt, hogy az ő esetében az 1998/2006/EK rendeletben foglaltakat alkalmazni nem kell).

3. A munkaerő-piaci program célkitűzései:

- hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolában tartása, támogatásuk tanulmányaik befejezésében, társadalmi beilleszkedési esélyeinek javítása tanórán kívüli foglalkozások rendszerében,
- hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű (a családi körülményei, szociális helyzete miatt, vagy az osztályfőnök által bármilyen más oknál fogva hátrányos helyzetűnek tartott) diákok, lemorzsolódással veszélyeztetett, tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esélyegyenlőségének növelése, felzárkóztatásuk elősegítése és iskolai eredményességének javítása,
- roma álláskereső foglalkoztatásának elősegítése a Tolna megyében (maximum 6 fő).

4. A munkaerő-piaci program célcsoportja:

Elsősorban roma középfokú végzettséggel rendelkező regisztrált álláskereső. A programba bevonni tervezett létszám 6 fő. A hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók. A mentorálásba, egyéni fejlesztésbe bevonni tervezett létszám a program időtartama alatt kb. 2–300 fő.

5. A munkaerő-piaci program tartalma:

A program alapján – kizárólag hazai forrásból, a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból (a továbbiakban: NFA) – 12,6 millió Ft támogatási keretösszeg áll a pályázók rendelkezésére. Ezen keretösszezből várhatóan egy szervezetnél 5 fő roma mentor és 1 fő roma programkoordinátor foglalkoztatása, valamint a program működtetésével járó költségek támogathatók. Szekszárd város iskoláival együttműködve az iskolákban a hátrányos helyzetű, lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók tanórán kívüli egyéni fejlesztése (felzárkóztatás, beilleszkedés segítése, a hiányzások és az évismétlések megelőzése, stb.) érdekében roma mentor munkaköröket hozunk létre, regisztrált álláskereső foglalkoztatásának támogatásával.

A programban – pályázat alapján – azon szervezet vehet részt, amely foglalkoztatna regisztrált középfokú roma álláskeresőket, továbbá amely elfogadja a program feltételeit, és biztosítja a roma mentorok munkaköreinek foglalkoztatásához szükséges tárgyi eszközöket. A foglalkoztatottak számát tekintve, intézményenként eltérő (rendkívül indokolt esetben maximum két) fő támogatását vállalja a munkaügyi szervezet.

Az álláskeresők közül a szervezet és az intézményvezetők közösen választják ki a pedagógiai céljaikat is figyelembe véve a megfelelő munkavállalókat, és vállalják, hogy a program során együttműködnek a munkaügyi központtal, valamint a szakmai megvalósítást és koordinációt biztosító szervezettel.

A roma mentorok a támogatott foglalkoztatásuk során fokozott figyelemmel kísérik az általuk egyéni fejlesztésben részesülő tanulókat: a tanórán kívüli foglalkozások keretében az elsajátított módszereknek megfelelően támogatják a családi körülményeik, szociális helyzetük vagy más problémáik miatt hátrányban lévő, tanulási nehézséggel küzdő tanulók iskolában tartását, tanulmányaik befejezését, a társadalmi beilleszkedésük, valamint későbbi munkaerő-piaci esélyeik javítását.

A tevékenységéről a szervezet negyedévente beszámolót készít a munkaügyi központnak, mely tartalmazza az adott időszak szakmai munkájának bemutatását, az elért eredményeket, az esetleges problémákat és a kiküszöbölésükre hozott intézkedéseket. A program végén komplex szakmai értékelő beszámolót készít, elemezve a program eredményeit, hatásait, és javaslatokat tesz a program esetleges folytatásakor a szükséges korrekciók, fejlesztések megtételére is.

6. A pályázó által megvalósítandó programelemek:

- Bérköltség támogatás (Ft. 19/B. § (3) bekezdés; 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet 11/A §).
- Pszichológiai és pályatanácsadás (30/2000. (IX.15.) GM rendelet).
A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat segítő roma mentor feladatai: A mentortanár főbb tevékenységei az iskolai munka során három területre terjednek ki: a tanulókkal, pedagógusokkal, és a szülőkkel való kapcsolattartásban.
- A tervezett program kiemelt szerepet szán a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók helyes életmódra, rendszerességre neveléséhez is.
- A tanulók egyéni haladásának segítése az évfolyam követelményeinek teljesítésére, tanulmányainak folytatására, valamint a már említett szakmaválasztásra.
- Segítségnyújtás a leghatékonyabb tanulási módszerek elsajátításában, a lemaradások megakadályozására. (felzárkóztatás, korrepetálás, egyéni korrekció, motiválás, beilleszkedés segítése, stb.) A pedagógusokkal közösen állítja össze és dolgozza ki a tanulók haladási programját, majd a folyamatok figyelem-

mel kísérésekor leszűrhető tapasztalatok alapján végrehajtja a szükséges korrekciókat.

7. A munkaerő-piaci programtól elvárt eredmények:

- a mentor tanárok munkája által csökken a hiányszakok, az iskolai bukások, évisméltések és a lemorzsolódások száma (min. 30%-os javulás a mutató számokban!),
- a preventív program hatására a tanulók nagyobb hányada tanul tovább középfokú intézményekben,
- bővül az iskolákban dolgozó pedagógusok szakmai eszköztára,
- csökken az roma álláskeresők száma.

8. A program tervezett időtartama:

2013. szeptember 1. – 2014. augusztus 31.

9. Beszámolás rendje, ideje és formája:

- a támogatásban részesülő szervezet havonta írásos szakmai beszámolót készít a megvalósított tevékenységekről, melyet a megvalósítást követő hónap 10. napjáig megküld a közreműködő szakmai szervezet részére,
- b) a támogatásban részesülő szervezet a program zárását követően írásos értékelő záró beszámolót készít, melyet a program teljes befejezését követő 10 napon belül megküld a közreműködő szakmai szervezet részére.

10. A programhoz nyújtott támogatás formája, mértéke, forrása:

A pályázat útján elnyerhető támogatás vissza nem térítendő támogatás, melynek forrása NFA decentralizált foglalkoztatási alaprésze. A teljes támogatási keret: 12.600.000,- Ft

Elszámolható költségek:

Bérköltség támogatás maximum: 150 000 Ft/fő/hó

Támogatás mértéke: 100%

A megvalósítás támogatása maximum 150.000 Ft/hó, mely tartalmazza a program irányításával, a szakmai konzultációkkal, a kommunikációval, valamint a monitoringgal kapcsolatos költségeket egyaránt. A megvalósítás költségeinek 10%-a a program befejezését követően, a szakmai teljesítés függvényében kerül folyósításra.

A Tolna Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja a támogatást – a szerződésben meghatározott feltételek szerint – a program megvalósulása során havonta küldött elszámolás alapján utólag utalja a támogatottnak. Az utalás feltétele a részletes szakmai beszámoló is.

11. A pályázat benyújtásának helye, határideje, módja:

A pályázati dokumentáció megjelenik a Tolna Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának honlapján, amelynek címe:

<http://www.ddrmk.hu> vagy <http://tolna.munka.hu>

A pályázó szervezetek a pályázattal kapcsolatos kérdéseiket e-mailben tehetik fel az alábbi címen:

Gárgyánné Germán Jolán és Péli Tamás

programkoordinátoroknál:

germanjo@lab.hu és petita@lab.hu.

A pályázat beérkezésének időpontja:

2013. augusztus 29., 16:00 óra

A pályázatot kizárólag az e támogatási programra kidolgozott pályázati dokumentáció kitöltésével, elkészítésével lehet benyújtani. A pályázatot 1 eredeti és 1 másolati példányban, valamint CD-n kell eljuttatni, zárt borítékban, a megadott határidőre.

12. A pályázatot elbíráló szerv megnevezése:

A döntés előkészítésben résztvevő személyek: Péli Tamás és Gárgyánné Germán Jolán programkoordinátorok, Tóthné dr. Priger Tamara osztályvezető. A pályázatról a Tolna Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ igazgatója mérlegelési jogkörében eljárva dönt. A támogatásban részesülő pályázóval a Tolna Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja hatósági szerződést köt.

13. A pályázat elbírálásának határideje:

2013. szeptember 02.

14. Kötelező melléletek:

- alapító okirat, cégbírósági végzés pályázó által elkészített olyan másolata, amelyet a pályázó „az eredetivel mindenben megegyező és a kiállítás napja óta nem változott” jelzéssel, és az aláírási címpéldánynak megfelelően aláírással és annak léte esetén pecséttel lát el,
- A cégjegyzésre jogosult személy eredeti aláírási címpéldány/aláírás-mintája (ha a cégjegyzék nem tartalmazza az aláírási címpéldány/aláírási minta cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásban történő benyújtásának tényét), vagy annak a munkaadó által az „eredetivel mindenben megegyező és hatályos” felirattal és az aláírási címpéldánynak/aláírási mintának megfelelő aláírással és annak (pecsét léte esetén) pecséttel ellátott másolata (ha a cégjegyzék tartalmazza az aláírási címpéldány/aláírási minta cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásban történő benyújtásának tényét), (Ügyvéd által ellenjegyzett aláírás-minta csak abban az esetben fogadható el, ha a cég létesítő okiratát vagy a létesítő okirata módosítását is az ügyvéd készíti (szerkeszti) és jegyzi ellen, és az aláírás-minta a cégbejegyzési (változásbejegyzési) kérelem mellékletét képezi.)
- a pályázati formanyomtatvány részét képező kötelező nyilatkozatok hiánytalan megléte.

Útravaló – MACIKA Ösztöndíj 2013–2014 – Út a középiskolába

Az alprogram célja a részt vevő tanulók felkészítése érettségit adó középiskolában való továbbtanulásra.

Az alprogram keretében a tanuló előző év végi tanulmányi átlaga alapján ösztöndíjban részesül:

tanulmányi átlag	tanulói (Ft/hó)	ösztöndíj
3,00 alatt	5 000	
3,01 – 3,50	6 000	
3,51 – 4,20	8 000	
4,21 – 5,00	14 000	

A mentor utolsó kéthavi (május-június) ösztöndíjára abban az esetben jogosult, ha a Rendelet szerinti mentori vállalásokat maradéktalanul teljesítette és:

- az általa mentorált 7. évfolyamos tanuló felsőbb évfolyamba lép és előző tanév végi tanulmányi átlagát a megvalósítás tanévében nem rontotta vagy az általa mentorált 8. évfolyamos tanuló előző tanév végi tanulmányi átlagát a megvalósítás tanévében nem rontotta, és érettségit adó középiskolába, vagy szakiskolába nyer felvételt.

Amennyiben a mentorált tanuló javító- vagy osztályozó vizsgát tesz – függetlenül attól, hogy a javító- vagy osztályozó vizsga sikeres-e –, a mentor az utolsó kéthavi ösztöndíjra nem jogosult.

Amennyiben a mentor az utolsó kéthavi (május-június) ösztöndíjára nem válik jogosulttá, azt haladéktalanul köteles a köznevelési intézmény részére visszafizetni. A köznevelési intézmény – állami fenntartású intézmények esetében a tanterület – a záró beszámoló elkészítésével egyidejűleg köteles a kéthavi mentori ösztöndíjat visszautalni a Támogatáskezelő részére.

Pályázók köre

Az alprogram keretében **tanulói pályázatot nyújthat be** az általános iskola 7. vagy 8. évfolyamán tanuló diák.

A 2013/2014-es tanévre vonatkozóan az új belépő tanulók esetében csak az a tanuló nyújthat be pályázatot, akinek a 2012/2013-as tanév végi tanulmányi átlaga eléri a 3,5-et. (Az év végi bizonyítvány köznevelési intézmény által hitelesített másolatát a pályázathoz csatolni kell.)

Az alprogram keretében **mentori pályázatot nyújthat be** az a személy, aki

- a tanári képzésben szakképzettséget szerzett; vagy
- a tanítói képzésben szakképzettséget szerzett; vagy
- a szociálpedagógus szakképzettséggel rendelkezik; vagy
- gyógypedagógus szakképzettséggel rendelkezik; vagy
- pedagógusképzést folytató felsőoktatási intézmény olyan hallgatója, aki tanári vagy tanítói képzésben az utolsó két félév valamelyikének teljesítését a 2013. év őszi vagy 2014-évi tavaszi félévben kezdi meg.

Pályázat benyújtási határideje:

- Az ellenőrzött adatregisztrációs felületen a pályázat benyújtási határideje: **2013. augusztus 30. 24.00 óra.**
- A pályázat postára adásának határideje (postabélyegző dátuma!): **2013. augusztus 31. 24.00 óra**

Az Útravaló – MACIKA program aktuális felhívásaival kapcsolatban az alábbi elérhetőségeken keresheti az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőt:

e-mail: utravalo-macika@emet.gov.hu

telefon:

Út a szakmához 06-1-795-2909

Út az érettségihez 06-1-795-2909

Út a középiskolába 06-1-795-2908

Út a felsőoktatásba 06-1-795-2908

Útravaló-MACIKA-Ösztöndíjprogram 06-1-795-2945

Emberi Erőforrás Támogatáskezelő

Telephely: 1054 Budapest, Báthory utca 10.

Postai cím: 1381 Bp. Pf.1411

Telefon: Út a középiskolába: (1) 795-2908

Út az érettségihez: (1) 795-2909

E-mail: utravalo-kozepiskola@emet.gov.hu

utravalo-erettsegi@emet.gov.hu

Internet: www.emet.gov.hu

PÁLYÁZAT

KERESZTÉNYSÉG ÉS CIGÁNYSÁG KAPCSOLATÁNAK TÉMÁJÁBAN

A különböző népek, nyelvek, hagyományok olyanok, mint egy sokféle virággal telehintett rét. A Teremtő Isten gazdagsága ragyog minden emberen, és ugyanez a gazdagság van elrejtve a népek kultúrájában is. (...) A cigány népi hagyományokból, szokásokból köszöntőkből, mai roma költők verseiből megcsodálhatjuk azt, hogy mennyi evangéliumi érték rejtőzik a cigányság hagyományaiban. Ilyen evangéliumi értékek az Istenbe vetett mély hit, a hozzá való fohászkodás, az ünnepek méltó megtartása, a család- és gyermekszerep, a házasság szent volta, a szegények segítségének kötelessége, az elhunytak iránti tisztelet és az örök életbe vetett hit. Azt is szeretném megmutatni, hogy melyek azok a pontok, ahol a cigány hagyományvilágnak, a cigány szokásoknak tisztulásra, kiegészítésre van szüksége. Melyek azok a rossz beidegződések, szokások, amelyekről Krisztus meg akar szabadítani.

(Székely János – Leszállt közénk a Szent Isten)

A Hit Évében a Boldog Ceferino Alapítványhoz kötődő, Székely János püspök atya vezette Kájoni János Romapasztorációs Közösség országos pályázatot hirdet intézmények, magánemberek, plébániai és egyéb gyermek és felnőtt közösségek részére. Olyan pályaműveket és produkciókat várunk, amelyek a cigány kultúra és a keresztény értékek közös pontjait mutatják meg, vagy pedig feltárják a cigány emberek hitvilágát, vallásos életüket. A téma feldolgozásának módját a pályázóra bizzuk, örömmel fogadjuk cigány költők, meseírók, írók által szerzett művek előadását, dramaturgiai feldolgozását, táncos produkciókat, bármely szabadon választott formában. Várunk rajzokat, festményeket, szobrokat, fotókat is a témában.

A pályaműveket 2013. szeptember 1-éig lehet beküldeni az alábbi postacímre:

**2500 Esztergom, Szent Adalbert Központ,
Szent István tér 10.**

Borítékra kérjük, írja rá:

Kereszténység-Cigányság pályázat

A pályázat eredményhirdetése **2013. szeptember 29-én** várható, az Esztergomban tartandó „Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztység” cigány-nem cigány ifjúsági találkozón, ahol a pályázati témát feldolgozó előadások is bemutatásra kerülnek. Ezen a rendezvényen adják át az ez évi, kiemelkedő cigánypasztorációs tevékenységet elismerő Vályi István Díjat is.

A rendezvényre produkcióval szintén

2013. szeptember 1-jéig lehet regisztrálni, az alábbi elérhetőségeken:

boldog.ceferino.alapitvany@szentadalbert.hu

További infók: Kissné Oláh Anita, + 36 20 663 3414

<http://www.boldogceferinoalapitvany.hu>

OLVASSUNK MAGUNKRÓL!

Kedves Olvasóink!

Ezúton is szeretnénk megköszönni érdeklődésüket lapunk iránt. Örömmel tapasztaljuk, hogy olvasó körünk folyamatosan bővül, s lapunkat egyre többen olvassák honlapunkon (www.ldromalap.hu) keresztül is.

A nagy érdeklődésre való tekintettel új kezdeményezést indítunk **Olvassunk magunkról!** címmel.

- Szeretné megismertetni települése hagyományait másokkal is?
- Ismer szakmai és regionális összefogást, a szervezetek közötti együttműködés kialakítását szolgáló modellértékű programokat?
- Kulturális programon vett részt és jól érezte magát?
- Példaképként tekint valakire, aki életpályájával mások számára is minta lehet?

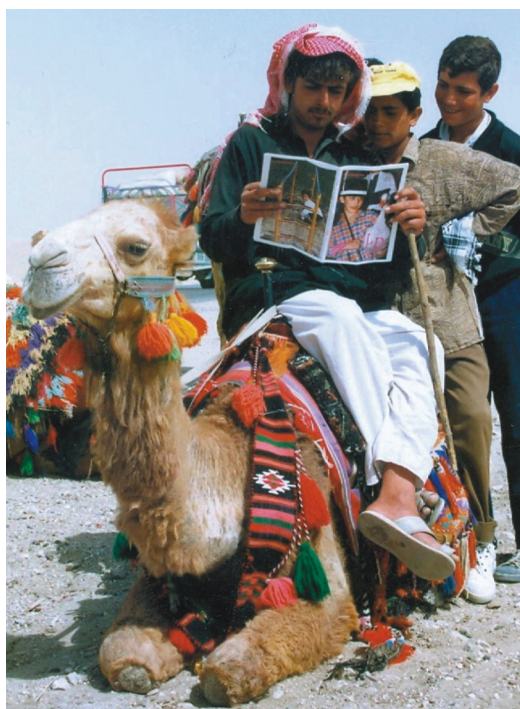
Fesztivál, falunap, képzési program, szakmai együttműködés?

Írjon róla, hogy mások is megtudják!

Várjuk olvasóink írásait a településükön, a megyéjükben, a régióban történő eseményekről!

Leveleiket, fényképeiket várjuk szerkesztőségünk címére:
5000 Szolnok, Aranka u. 3.

A Szerkesztőség

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 3600,- Ft,
fél évre: 1800,- Ft,
negyedévre: 900,- Ft

**A megrendelőlapot és az előfizetési díjat
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:**

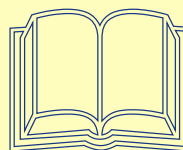
5000 Szolnok, Aranka u. 3.

Telefon:

(06) 56/420-110

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

TANULJ CIGÁNYULI! SITYU ROMANES!

Érdekel a cigány nyelvtanulás?

Középfokú nyelvvizsgát szeretnél, de nem tudod, kihez fordulj?

Az EZRA Humánszolgáltató Kft-ben több mint 12 éve foglalkoznak lovári cigány-nyelvoktatással, illetve a nyelvtanításhoz szükséges segédanyagok: lovári nyelvkönyv, cigány-magyar/magyar-cigány szótár, lovári tesztkönyv, cigány nyelvű szövegértési (és labor anyagok) megírásával.

További információ:

<http://www.cigany-nyelvoktatas.hu/>

